

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1074

17. STUDENOGA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Mons. Franjo Fazekas zaređen za biskupa

**Subotička biskupija
ima novog pastira**

SADRŽAJ

4

Izbori 2023.
**Proglášena lista
Ujedinjeni za pravdu
SPP – DSHV**

9

ZKVH
**Pokrajinska vlada
imenovala Katarinu
Čeliković za
ravnateljicu Zavoda**

12

Tomislav Vukov, glavni vokal
i harmonikaš subotičkog
ansambla *Hajo*
**35 godina vjerni
tradicionalnoj
tamburaškoj glazbi**

20

Ponovni prosvjedi poljoprivrednika
**Žele samo živjeti
od svog rada**

22

Zatvorena škola u Staroj Binguli
**Ključ u bravi nakon
polu stoljeća**

33

U Perlezu obilježeno 100 godina od
rođenja Pavice Karlavaris Mrazović
**Sjećanje na uglednu
germanisticu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **KOMERCIJALISTICA:**
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs

• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Bitka za glasove

Izborna kampanja je u punom zamahu. Ili možda i nije, možda je ovo tek zagrijavanje pa nas tek očekuje intenziviranje pohoda na birače ali i niskih udaraca, uvreda i napada političkih takmaca. Bilo ih je doduše i do sada ali ključni aduti, čini se još nisu ispućani. S druge strane, ni što se tiče programa nismo puno toga čuli, a jedna trećina predizbornog vremena je već protekla.

Glavni akteri su predali liste koje su već i proglašene, a do krajnjeg roka za predaju lista ostalo je još devet dana (ističe 26. studenoga). Kampanja, pozitivna i negativna, će formalno trajati do 14. prosinca u ponoć kada počinje izborna šutnja i traje do zatvaranja biračkih mjesta 17. prosinca u 20 sati. Formalno, jer se na društvenim mrežama i internetu može slobodno nastaviti. Pojedini stručnjaci čak smatraju kako je predizborna šutnja postala besmislena, jer ju je nemoguće kontrolirati u digitalnom prostoru.

U svakom slučaju, do izbora je ostalo još točno mjesec dana pa se nadamo da će se političke stranke i koalicije usmjeriti na predstavljanje svojih političkih programa i kandidata, jer, kako kaže zakon, građani imaju pravo, prije svega preko javnih medijskih servisa, biti obaviješteni o izbornim programima i aktivnostima podnositelja izbornih lista kao i o kandidatima za zastupnike. Doduše, zakon ne precizira sadržaj kampanje, hoće li se usmjeriti na predstavljanje programa ili ocrnjivanje protukandidata.

Ali većina stranaka ne predstavlja se samo preko medija. Ovisno o financijskim i ljudskim resursima stranke pokušavaju predstaviti sebe i svoje programe u što boljem svjetlu, a protivnike ocrniti preko predizbornih skupova, reklamnih materijala, političkog oglašavanja, a sve češće su i kampanje »od vrata do vrata« i telefonski pozivi.

Upravo su ove dvije posljednje predizborne aktivnosti one koje građane najčešće zabrinjavaju i na koje se žale. Prema izvještaju Centra za istraživanje, transparentnost i odgovornost (Crta) u prethodnim izborima su građani često prijavljivali kampanju »od vrata do vrata«, jer mnogi nisu znali da je dozvoljena već su smatrali kad im netko zakuca na vrata i pita hoće li dati podršku određenoj stranci na izborima, za vrstu pritiska.

Crta, koja se bavi nadgledanjem izbora, pojašnjava na svom sajtu da je kampanja »od vrata do vrata« kao vid direktne, neposredne komunikacije stranaka s biračima jedna od osnovnih aktivnosti stranaka u kampanji. To je način da stranke direktno razgovaraju sa svojim sugrađanima o problemima koji muče građane, kao i da ponude svoje politike, programe i rješenja. Ovo je dozvoljeno, ističe Crta, ali samo ako vi pristanete na to. Drugim riječima, jednostavno se možete zahvaliti i zatvoriti vrata kao i drugim neželjenim ponuđačima usluga i proizvoda.

Međutim, ono što nije dozvoljeno stranačkim aktivistima je inzistiranje da im odgovorite na pitanja ukoliko vi to ne želite. Još manje je dozvoljen bilo kakav vid pritiska ili ucjena građana da se na bilo kakav način izjašnjavaju ukoliko to ne žele. Pritisak na birače je kazneno djelo u Srbiji, navodi Crta.

Također, navodi se na ovom sajtu, ukoliko stranački aktivisti posjeduju vaše osobne podatke, a vi ste sigurni da te podatke nikada niste dali toj stranci možete tražiti od stranke da vaše podatke izbriše u roku od 30 dana, te da vas više ne kontaktiraju. Ovo sve važi i za telefonske pozive. Ukoliko to ne urade i nastave vas zvati ili posjećivati, onda možete podnijeti pritužbu povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti ili podnijeti tužbu sudu. Odakle strankama vaši podaci to je jedna druga i ozbiljna tema koja čini se i dalje ostaje misterij.

J. D.

Proглаšena lista Ujedinjeni za pravdu SPP – DSHV

Na sjednici Republičke izborne komisije 10. studenoga proglašena je Izborna lista Usame Zukorlić – Ujedinjeni za pravdu – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka, Tomislav Žigmanov – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini. Utvrđeno je da ova izborna lista ima položaj izborne liste nacionalne manjine na izborima za narodne zastupnike Narodne skupštine. Lista je podržana s ukupno 5.580 potpisa.

Na prijedlog podnositelja liste za člana RIK-a u proširenom sastavu imenovan je **Enes Mahmutović**, diplomirani pravnik iz Tutina, a za zamjenika člana **Mahir Bećirović**, diplomirani pravnik iz Novog Pazara.

Lista nosi broj 8, a na njoj je 65 kandidata za zastupnike.

Prvi na listi je predsjednik Stranke pravde i pomirenja **Usame Zukorlić**, drugi **Edin Đerlek**, treći **Rejhan Kurtović**. Prva iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je **Nataša Stipančević**, koja je četvrta na listi. Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** je 11. na koalicijskoj listi. Na listi su i **Mirko Ostrogonac** (32), **Slavko Benčik** (38), **Josipa Vojnić Tunić** (39), **Marica Stantić** (44), **Goran Kaurić** (51), **Zoran Čota** (53), **Krunoslav Đaković** (63) i **Renata Kuruc** (64).

Prilikom predaje liste Usame Zukorlić je rekao kako je nastavljen trend brzine i efikasnosti u predizbornoj kampanji, budući da su među prvim predali potrebne potpise.

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov istakao je da je jaka manjinska koalicijska struktura garant boljih i većih prava manjinskih naroda u Srbiji. »Ujedinjeni za pravdu glas su svih predstavnika manjinskih naroda«, poručio je.

Redoslijed proglašenja značit će i redoslijed izborne liste na glasačkom listiću koji će se naći pred građanima 17. prosinca.

Ostale stranke i koalicije u procesu su sakupljanja potpisa.

Među njima je i još jedna stranka hrvatske nacionalne manjine Demokratska zajednica Hrvata u koaliciji koju čine 13 stranaka, pokreta i udruga nacionalnih manjina i koji su formirali listu pod nazivom »Zajedno za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju«.

Sporazum su u Beogradu potpisali stranka Za budućnost i razvoj, Bošnjačka građanska stranka, Stranka Crnogoraca, Vlaška narodna stranka, Građanski savez Mađara, Demokratska zajednica Hrvata, Građanska stranka Grka Srbije, Vojvođanski pokret, Tolerancija Srbije, Savez Jugoslovena, Unija ženske rom-

ske mreže i neromske mreže Srbije i Unija banatskih Rumunja.

Nositelj ove liste je prof. dr. sc. **Jahja Fehratović**, a u ime DZH je listu potpisao prof. dr. sc. **Tomislav Stantić**.

U prva dva tjedna Republička izborna komisija (RIK) je proglasila ukupno osam lista – »Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane«, koalicije SPS-JS-ZS »Ivica Dačić premijer Srbije«; »Dr Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka«; izbornu listu koalicije Srpskog pokreta Dveri i Srpske stranke Zavetnici »Nacionalno okupljanje – državotvorna snaga«; listu »Dr Miloš Jovanović – Nada za Srbiju – Srpska koalicija NADA – Nacionalno demokratska alternativa – Nova Demokratska stranka Srbije (Novi DSS) – Pokret obnove Kraljevine Srbije (POKS) – Vojislav Mihailović« i izbornu listu Saveza vojvođanskih Mađara pod nazivom »Savez vojvođanskih Mađara – za našeg predsjednika, za našu zajednicu, za budućnost«; »Srbija protiv nasilja – Miroslav Miki Aleksić – Marinika Tepić (Stranka slobode i pravde, Narodni pokret Srbije, Zeleno-levi front, Ne davimo Beograd, Ekološki ustanak – Čuta, Demokratska stranka, Pokret slobodnih građana, Srbija centar, Zajedno, Pokret za preokret, Udruženi sindikati Srbije 'Sloga', Novo lice Srbije) i pod rednim brojem 8 lista »Usame Zukorlić – Ujedinjeni za pravdu – SPP – Bošnjaci Sandžaka, Tomislav Žigmanov – DSHV«.

Izborne liste mogu se podnijeti do 26. studenoga, a da bi izborna lista na parlamentarnim izborima bila proglašena potrebno je prikupiti 10.000 ovjerenih potpisa građana koji podržavaju listu dok manjinske stranke trebaju prikupiti 5.000 potpisa.

J. D.

Raspušta se Skupština APV

Sjednica Skupštine Vojvodine na kojoj se pokrajinski parlament raspušta radi raspisivanja prijevremenih pokrajinskih izbora zakazana je za jučer, 16. studenoga.

Prijevremani pokrajinski izbori će biti održani 17. prosinca zajedno s prijevremenim republičkim izborima. Novoimenovani predsjednik Skupštine Vojvodine **Momo Čolaković** zakazao je sjednicu s jednom točkom dnevnog reda: Prijedlog odluke o prijevremenom prestanku mandata Skupštine Vojvodine, navodi se u pozivu za sjednicu.

DSHV: Nastavak snažne podrške političkom djelovanju

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** susreo se 14. studenoga s predsjednikom Vlade Hrvatske **Andrejem Plenkovićem** u Banskim dvorima u Zagrebu i ministrom vanjskih i europskih poslova **Gordanom Grlićem Radmanom**.

U priopćenju ove stranke navodi se kako su pred izvanredne izbore u Srbiji ohrabreni stalnim interesom premijera Plenkovića za aktivnosti DSHV-a.

»Izražavamo punu potporu DSHV-u na izborima u Srbiji te se radujemo nastavku suradnje na daljnjem jačanju položaja Hrvata u Srbiji«, naveo je Plenković nakon sastanka.

»Sastanak je bio sadržajno bogat, na razne aktualne teme, uz snažnu podršku nastojanju DSHV-a da ostvari daljnju političku participaciju na način da sudjeluje u procesima donošenja odluka na svim razinama vlasti«, naveo je Žigmanov.

Istoga dana Žigmanov se sastao i s ministrom za regionalni razvoj i fondove EU **Šimom Erlićem**.

Erlić je kazao kako je sa Žigmanovim razgovarao »o uspješnom iskustvu s Interreg programima prekogranične suradnje, te osnaženim programima u 2024. godini kojima jačamo podršku i položaj Hrvata u Srbiji«, dok je Žigmanov istaknuo kako se »suradnja proširuje i snaži i tako unaprjeđuju hrvatsko-srpski odnosi, čemu DSHV daje prinose«.

Susreti s visokim dužnosnicima Vlade Hrvatske bili su prilika da se oni neposredno i cjelovito informiraju o aktualnim izazovima u kojima se DSHV i hrvatska zajednica u Srbiji nalaze uoči predstojećih izvanrednih izbora. »Naravno, razgovaralo se i o skorim lokalnim izborima, koji su za DSHV isto od velike važnosti, napose u sredinama u kojima živi značajan broj Hrvata. U tom smislu DSHV interesiranje ključnih partnera u matičnoj državi iznimno cijeni i visoko vrednuje iskazanu podršku. DSHV će i dalje biti predvodnikom artikuliranja interesa Hrvata u Srbiji i zalagateljem za nastavak pružanja pomoći od strane Vlade Hrvatske, koja je iz godine u godinu sve snažnija i izdašnija«, navodi se, među ostalim, u priopćenju ove stranke.

Čestitka DSHV-a novom ministru Anušiću

Novoimenovanom ministru obrane i potpredsjedniku Vlade Hrvatske **Ivanu Anušiću** Demokratski savez Hrvata u Vojvodini čestitao je imenovanje.

»Otvaranje velikih vrata suradnje sa županijom s kojom se graničimo značilo je za Hrvate u Vojvodini istodobno i potvrdu da možemo računati na gradnju i drugih partnerstava s regionalnim i lokalnim vlastima u našoj matičnoj državi. U najvećoj je mjeri, osim ove, zasluga Anušića što se obnavlja Kuća monoštorske župe i pretvara u moderan centar hrvatske kulture. Izrazi političke potpore koju smo od njega dobivali, napose u ključnim trenucima i procesima u kojima smo sudjelovali, također neće biti zaboravljeni. Dapače, vjerujemo kako će se nastaviti«, navodi se u čestitki DSHV-a.

Zukorlić i Žigmanov: Sinergijom do snažnijeg glasa

Predsjednik Stranke pravde i pomirenja **Usame Zukorlić** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** naveli su u emisiji *Pravi ugao* RTV-a da je njihova zajednička izborna lista odraz želje da kroz sinergiju osnaže glasove nevećinskih zajednica, pogotovo što vrlo slično razumiju društveni položaj tih zajednica, kao i da ih je na to uputila dobra suradnja u Skupštini Srbije.

»Mi smo se predizborno pozicionirali da jasno kažemo da hoćemo biti dio vladajuće većine. Vidjeli smo da su pripadnici naših zajednica to pozdravili, jer su razumjeli da ta vrsta naše uključenosti u institucije vlasti Srbije na najvišem nivou djeluje kao relaksirajući moment«, rekao je predsjednik DSHV-a i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Tomislav Žigmanov.

Predsjednik SPP-a Usame Zukorlić je rekao da je stranka na čijem je čelu inicirala da ujedini snage svih onih koji se slažu s njenim programom u listu pod nazivom *Ujedinjeni za pravdu* i da je politička snaga već pokazana brzom predajom potpisa Republičkoj izbornoj komisiji.

»Ovo nije samo savez Bošnjaka i Hrvata već svih manje brojnih naroda u ovoj državi. Oni će na ovoj listi imati predstavnike, jer mi ne okupljamo samo Bošnjake već i veliki broj Roma, Aškalije i druge narode. Bit ćemo njihov glas u kampanji, ali i u Skupštini Srbije i svim državnih tijelima u kojima budemo sudjelovali«, rekao je Zukorlić, koji je bio i potpredsjednik Skupštine Srbije.

(Beta)

Mons. Franjo Fazekas zaređen za biskupa

Subotička biskupija ima novog pastira

»I danas se, kao toliko puta kroz povijest, kako pastirima tako i vjernicima, nameće zadatak očuvanja žive vjere i prenijeti je naraštajima u svojoj različitosti jezika i običaja«, poručio je glavni zareditelj mons. Dražen Kutleša

Ukatedrali Subotičke biskupije sv. Terezije Avilske u Subotici je 11. studenoga pod misnim slavljem zaređen njezin nov biskup, mons. **Franjo Fazekas**.

Polaganjem ruku glavnog zareditelja zagrebačkog nadbiskupa i metropolita te predsjednika Hrvatske biskupske konferencije mons. dr. **Dražena Kutleše**, suzareditelja kalačko-kečkemetskog nadbiskupa i metropolita mons. dr. **Bábelá Balázsa**, sisačkog biskupa mons. dr. **Vlade Košića** i ostalih prisutnih biskupa mons. Fazekas postao je pastir biskupije s najvećim brojem katoličkih vjernika u Srbiji, 175.000, od kojih je znatan broj i pripadnika hrvatske nacionalne manjine.

Prije samog čina ređenja svim vjernicima je obznanjen apostolski nalog, odnosno bula imenovanja pape **Franje**

kojom je biskupom Subotičke biskupije imenovao mons. Fazekasa 7. listopada. Odmah nakon čina ređenja novi biskup je pomazan svetim uljem po glavi, predan mu je evanđelistar te su mu stavljene oznake biskupske službe – prsten, mitra i štap.

Etnička i kulturna raznolikost biskupije

Glavni zareditelj mons. Kutleša u propovijedi se kroz tumačenje riječi apostola Pavla, zaštitnika Subotičke biskupije, koje je uputio Timoteju kao savjet pastirima u svakom vremenu obratio mons. Fazekasu.

»Dar biskupstva koji ćeš primiti polaganjem ruku neopoziv je dar. Ono o čemu smo kao pastiri pozvani vo-

Odlukom Subotičke biskupije ime novozaređenog biskupa se pod misama na hrvatskome kaže **Franjo**, a pod misama na mađarskome **Ferenc**.

dati brigu jest da nam život bude u suglasju s primljenim darovima i da sve svoje naravne sposobnosti uložimo u taj sklad. Bog Ti je dao duha snage, ljubavi, razbora i iskustva da unatoč zahtjevnosti službe ne gubiš srdačnost, svjestan kome si povjerovao. Oluja će i nevolja koje prijete vjernima biti, ali neka u Tvojim blizini i u Tvojim riječima uvijek nalaze utjehu i ispravan sud. Hrani vjerne znanjem i razumijevanjem, potiči ih na zdrav ponos i svijest o vlastitim korijenima i običajima, na ljubav, gostoprimstvo, poštivanje prema svima, jačaj i štiti slabe, liječi bolesne, podiži slomljene, traži i vraćaj izgubljene. U tom neka bude Tvoja slava i Tvoj ponos Tvoje službe», rekao je mons. Kutleša.

Poručio je zareditelj i važnost očuvanja i prenošenja primljene vjere.

»Ono što ti je predano neka ostane s Tobom i tako predaj – primio si zlato, predaj zlato. Ako Crkva oslabi u našem vremenu, ako se moral uruši u ovom svijetu, ako vjera bude iskrivljena i oskrvnuta ne trpimo samo mi već i sve buduće generacije koje dolaze poslije nas. Moramo uvijek biti svjesni da nismo vlasnici već čuvari i prenositelji blaga vjere. Ono što smo primili, dužni smo prenositi dalje«, kazao je zagrebački nadbiskup.

Govorio je mons. Kutleša i kako je etnička i kulturna različitost vjernika ove biskupije dar, ali i veliki zadatak.

»I danas se, kao toliko puta kroz povijest, kako pastirima tako i vjernicima, nameće zadatak očuvanja žive vjere i prenijeti je naraštajima u svojoj različitosti jezika i običaja«, poručio je glavni zareditelj.

Spomenuta etnička i kulturna različitost biskupije simbolično je prikazana tijekom prinosa darova kada su mlađi u svojim narodnim nošnjama donosili darove na oltar.

U hrvatskoj narodnoj nošnji darove su prinijeli ovogodišnji bandaš i bandašica *Dužijance*.

»Hvala i slava dragom Bogu«

Na koncu slavlja novozaređeni biskup zahvalio se svima koji su ga do sada pomagali i pratili kroz život.

»Hvala i slava dragom Bogu koji me uvijek svojom ljubavlju pratio kroz cijeli život. Hvala mu za milost vjere i što je svog nevrijednog slugu pozvao za svog suradnika. Hvala mojim dragim roditeljima koji su me podigli i odgojili u kršćanskoj vjeri. Oni su već prešli s ovoga svijeta i duboko se nadam da su u kraljevstvu nebeskom. Hvala svima koji su mi na bilo koji način pomogli na mom putu. Hvala ocu Franji na njegovom povjerenju što me je imenovao biskupom Subotičke biskupije. Hvala preuzvišenom nadbiskupu Kutleši što mi je među prvima čestitao i što me je danas zaredio za biskupa. U Zagrebu na fakultetu sam imao izvrsne profesore koji su mi pomogli u rastu kršćanske vjere i oblikovanju mog svećeničkog poziva, hvala im«, poručio je mons. Fazekas koji je vjernike pozdravio na sva četiri jezika kojima vjernici biskupije govore – hrvatskom, mađarskom, slovačkom i njemačkom.

Mons. Fazekasu su tijekom mise na imenovanju čestitali prisutni biskupi, svećenici, redovnici i vjernici laici.

U ime međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, čiji je član postao i mons. Fazekas, riječi čestitke uputio je apostolski upravitelj Kotorske biskupije i barski nadbiskup biskup mons. **Rrok Gjoniľeshaj**.

»Svugdje budi prvi i svima budi sve, a neka Ti Isus bude prvi i sve u svemu«, rekao je mons. Gjoniľeshaj.

Svećenik iz biskupove rodne župe sv. Antuna Padoanskog iz Bečeja vlč. **László Pósa** čestitao je novoza-ređenom biskupu u ime svih svećenika, redovnika i redovnica Subotičke biskupije.

Riječi čestitke od vjernika laika mons. Fazekasu uputila je **Đurđica Tikvicki**, vjernica župe sv. Jurja u Subotici, posljednje biskupove župe u kojoj je djelovao kao župnik.

Misu su pjesmom pratili Katedralni zbor **Albe Vidaković** i komorni sastav Subotičke filharmonije.

Slavlju su nazočili brojni gosti i uzvanici.

Prisutno je bilo 30 nadbiskupa i biskupa iz Srbije, Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Sjeverne Makedonije, savjetnici nuncijature i tajnika biskupskih konferencija iz Srbije i okruženja, delegati provincijala, delegata biskupa i generalnih vikara, poglavari ce i predstavnice redovničkih družbi, predstavnici crkava i vjerskih zajednica te predstavnici civilnih vlasti Srbije, Hrvatske, Mađarske, Slovačke i Njemačke, država čiji predstavnici nacionalnih manjina žive u ovoj biskupiji.

Među gostima bili su predstavnici i drugih vjeroispovijesti – izaslanik vladike bačkog **Irineja** i arhijerejski namjesnik subotički otac **Veljko Vasiljev**, biskup Reformatske kršćanske crkve u Srbiji **László Harangozó**, aktualni zamjenik biskupa Evangelike kršćanske crkve **Gábor Dolinszky**, izaslanik biskupa Slovačke evangelike crkve u Srbiji **Branislav Kulik**.

Brojni su bili i predstavnici civilne vlasti – ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Vlade Republike Srbije **Tomislav Žigmanov**, državni tajnik Ureda premijera zadužen za vjerske i nacionalne odnose i izaslanik Vlade Mađarske **Miklós Soltész**, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u ino-

zemstvu u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Milan Bošnjak**, pomoćnik direktora Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama **Marko Nikolić**, veleposlanik Mađarske u Srbiji **József Magyar**, generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Mađarske u Subotici **Eszter Csallóközi**, izaslanik ministra vanjskih i europskih poslova Hrvatske i generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, ataše u Veleposlanstvu Slovačke u Srbiji **Richard Rakús**, gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić**, predsjednik Skupštine grada Subotice **Bálint Pásztor**, zamjenik gradonačelnika Subotice **Imre Kern**, predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća **Árpád Fremond**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, predsjednica Bunjevačkog nacionalnog vijeća **Suzana Kujundžić-Ostojić**, predsjednik Njemačkog nacionalnog vijeća **Mihael Plac**, predsjednica Izvršnog odbora Slovačkog nacionalnog vijeća **Elena Turanski**, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić** i pomoćnik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Zoltán Kudlik**.

Dan uoči ređenja u katedrali je slavljen svečana večernja u kojoj je novoimenovani biskup pred apostolskim nuncijem u Srbiji i predstavnikom Svete Stolice mons. **Santom Santo Rocco Gangemijem** položio ispovijest vjere i prisegu vjernosti.

Mons. Fazekas kao subotički biskup naslijedio je mons. **Slavka Večerina**, koji je preminuo prije godinu dana te je za to vrijeme vršio službu dijecezanskog upravitelja biskupije.

J. D. B.

ZKVH

Pokrajinska vlada imenovala Katarinu Čeliković za ravnateljicu Zavoda

Pokrajinska vlada je na sjednici održanoj 1. studenoga donijela Rješenje kojim se **Katarina Čeliković**, profesorica komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, imenuje za ravnateljicu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na razdoblje od četiri godine, objavio je ZKVH.

Imenovana je uposlena u Zavodu od osnutka ustanove, a od 16. studenoga 2022. bila je na poziciji vršiteljice dužnosti ravnateljice Zavoda.

Katarina Čeliković rođena je u Varaždinu 1960. godine. Knjižničarska je savjetnica, bibliografkinja, publicistica, književnica, kulturna djelatnica. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je komparativnu književnost i ruski jezik i književnost 1983. godine. Od 1986. do 2009. radila je u subotičkoj Gradskoj knjižnici na stručnoj obradi knjiga, a potom kao bibliotekar-informator i na odjelu bibliografije. Od 2009. stručna je suradnica za kulturne projekte i programe u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Sudjelovala je u pokretanju i u radu nekoliko subotičkih hrvatskih institucija: katoličkog mjesečnika *Zvonik* (1994.), Hrvatskoga akademskog društva (1998.), a potaknula je osnivanje Hrvatske čitaonice (2002.) i Hrvatskog društva za pomoć učenicima *Bela Gabrić* (2002.). U sklopu Hrvatske čitaonice pokrenula je nekoliko manifestacija kojima je svrha očuvanje i razvijanje hrvatskog jezika i očuvanja tradicijske kulture: *Dani Balinta Vujkova – dani hrvatske knjige i riječi* (2002.), Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku (2002.), Susreti hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva* (2003.), *Književno prelo* (2007.), *Etno kamp za djecu* (2008.) te bogatu nakladničku djelatnost.

Stručni su joj radovi, napose oni vezani uz kulturu i književno-jezičnu baštinu, objavljeni u zbornicima s više skupova u Hrvatskoj, Srbiji i Mađarskoj, a surađivala je i u *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

Izvršna je urednica *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i *Časopisa za književnost i umjetnost Nova riječ*. Tijekom više od dva desetljeća bila je članica uredništva katoličkog mjesečnika *Zvonik*, a sada je članica uredništva kalendara *Subotička Danica*, podlistka za djecu *Hrcko* i glasila *Otac Gerard*.

Svoje prozne i poetske radove objavljivala je u Hrvatskoj književnoj reviji *Marulić*, Časopisu za književnost i kulturu *Književna revija* Osijek, Časopisu za književnost i umjetnost *Nova riječ*, a zastupljena je u knjizi *ODSJAJI ljubavi : panorama suvremene duhovne lirike Hrvata u Vojvodini* (2015.), *Hrcku* – podlistku *Hrvatske riječi*, kato-

ličkom mjesečniku *Zvonik*, *Subotičkoj Danici*, glasilu *Otac Gerard*.

Urednica je sedamdesetak knjiga i autorica nekoliko knjiga. Pokrenula je nakladničku djelatnost u sklopu Hrvatske čitaonice Subotica te je kao urednica i lektorica sudjelovala u osmišljavanju i uređivanju nakladništva u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i u Katoličkom društvu *Ivan Antunović*. U istom Društvu bila je više od dvadeset godina pročelnica Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić*.

Dobitnica je priznanja za dugogodišnji doprinos afirmaciji recitatorskog pokreta u Vojvodini koje su dodijelili Zavod za kulturu Vojvodine i Savez amatera Vojvodine (2009.). Dobitnica je *Antušove nagrade* za doprinos kulturi bačkih Hrvata Bunjevaca za rad u mjesečniku *Zvonik* (1997.), a za organiziranje *Dana Balinta Vujkova* Kulturno-prosvjetna zajednica Općine Subotica dodijelila joj je posebno priznanje *Dr. Ferenc Bodrogvári* (2005.).

Djela: *Subotička bibliografija*. Sv. 3, 1918-1944. Dio 1 (koautorica s **Gusztáv Kiss**, **Eva Bažant**), *Molitvom i prilikom prid Bogom : Etno izložba »S Božjom pomoći«* [bibliografija molitvenika na narodnom jeziku] (2007.), *Ljestve za nebo* (2012.) i u prijevodu na mađarski *A mennyországba vezető létra : Isten szolgája Sztantity Tamás Gellért atya nyomában* (2016.), *Bibliografija narodnih pripovjedaka i djela Balinta Vujkova* (2013.), *Izgubljeno srce : putokaz za odrastanje* (2014.), *Književnost u zrcalima : ogledi i eseji* (2020.). Priredila je dvije antologije: *Zapisane avanture za velike i male : suvremena proza za djecu i mlade Hrvata u Vojvodini* (2017.) i *Život je pisma : antologija hrvatskoga pučkog pjesništva u Srbiji Lira naiva 2003. – 2022.* (2022.).

H. R.

Izvještaj EK o Srbiji – ograničen napredak

Srbija bi trebala intenzivirati reforme u svim područjima kako bi se završile do najavljenog mogućeg datuma za proširenje EU – 2030. godine * Jofre je premijerki predao i novi Plan rasta za zapadni Balkan u vrijednosti od šest milijardi eura, od toga dvije milijarde bespovratne pomoći dok su četiri povoljni zajmovi

U godišnjem izvještaju o reformama u Srbiji Europska komisija je ocijenila da je Beograd postigao određeni napredak u području pravosuđa i ograničeni napredak u ključnim područjima vladavine prava iz poglavlja 23 i 24, vezanim za borbu protiv korupcije, organiziranog kriminala i područja slobode izražavanja.

»Izvještaj Europske komisije predstavlja presjek onoga što smo uradili posljednjih 12 mjeseci da približimo naš pravni okvir europskom«, rekla je premijerka **Ana Brnabić** nakon što joj je šef delegacije EU u Srbiji **Emanuel Jofre** predao Izvještaj.

»Najvažnija stvar je da je EK prepoznala Srbiju u procesu europskih integracija i da u Izvještaju ne postoji područje u kojem je zabilježeno nazadovanje Srbije. Proširenje zauzima centralno mjesto u politici EU, prilika postoji i treba je iskoristiti«, rekao je Jofre.

Jofre je rekao da je premijerki predao i novi Plan rasta za zapadni Balkan koji je bio dio ovog paketa, u vrijednosti od šest milijardi eura, od toga dvije milijarde bespovratne pomoći dok su četiri povoljni zajmovi. Rekao je i kako bi Srbija trebala intenzivirati reforme u svim područjima kako bi se završile do najavljenog mogućeg datuma za proširenje EU – 2030. godine.

Predsjednica Vlade je rekla kako plan rasta za zapadni Balkan Srbiji može donijeti proširene mogućnosti za plasman roba i usluga iz Srbije u EU i investiciju od 0,7 posto godišnjeg BDP-a. Ukazala je na to da je velika stvar što mi danas imamo prvi put plan rasta za zapadni Balkan koji je inicirala predsjednica Europske komisije **Ursula fon der Lajen** u svibnju 2022. godine.

Normalizacija odnosa s Kosovom

Europska komisija u izvještaju poziva Beograd da surađuje u istrazi u slučaju Banjska i u potpunosti primijeni sve do sada postignute sporazume u dijalogu s Prištinom. Od Beograda očekuje i da liši slobode i procesuirati odgovorne za napade. Komisija ocjenjuje i da je Srbija

angažirana u dijalogu o normalizaciji s Prištinom, ali treba pokazati ozbiljniju posvećenost, uložiti više napora i napraviti kompromise kako bi proces normalizacije odnosa s Prištinom krenuo naprijed.

»Potrebno je da Beograd ispuni svoje obveze u okviru dijaloga i posveti se punoj primjeni svih prethodnih sporazuma, uključujući sporazum o putu ka normalizaciji i aneks o implementaciji«, navodi se u izvještaju.

Komisija poziva na brzo održavanje izvanrednih izbora u općinama na sjeveru Kosova uz bezuvjetno sudjelovanje Srba i ocjenjuje da je normalizacija odnosa ključan uvjet za obje strane, koje riskiraju propustiti ozbiljne prilike ako ne bude napretka.

U pogledu ispunjenosti političkih kriterija, ocjenjuje se da je politička polarizacija u društvu nastavljena.

U Izvještaju se navodi kako se i dalje trebaju ispuniti preporuke OEES-a i Vijeća Europe o izbornom okviru. Ocjenjuje se da su rad parlamenta obilježile tenzije vladajuće koalicije i oporbe i da su uglavnom zastupnicima dostavljani prijedlozi po hitnoj proceduri, što bi trebao biti izuzetak. Također se ocjenjuje kako poslovnik nije sustavno primjenjivan i da zapaljivi rječnik u parlamentu nije sankcioniran.

U području reforme javne uprave Srbija, prema ocjeni EK, ima »umjerenu« razinu spremnosti za članstvo u EU, dok je u protekloj godini ostvaren »ograničeni napredak«, posebno u području elektroničke uprave i e-usluga.

Prema mišljenju Komisije, određeni napredak je učinjen u pravosuđu time što je usvojena većina zakona koji su praktično omogućili primjenu ustavnih amandmana iz 2022. godine, dok još treba usvojiti dva zakona – Zakon o Pravosudnoj akademiji i Zakon o sjedištima i teritorijalnoj nadležnosti sudova.

U borbi protiv korupcije postignut je ograničeni napredak. Navodi se kako je došlo do blagog povećanja broja novih istraga i pravosnažnih presuda u slučajevima korupcije na visokom nivou, ali da je broj novih optužnica opao i da nije bilo slučajeva konačnog oduzimanja imo-

vine. Srbija tek treba usvojiti nacionalnu antikorupcijsku strategiju i prateći akcijski plan, za koje je predstavila prvi nacrt, smatra Komisija.

U cjelini, Komisija ocjenjuje da je korupcija rasprostranjena u mnogim područjima i ostaje pitanje koje zabrinjava, te ističe kako postoji potreba za snažnom političkom voljom i za snažnim odgovorom kaznenog pravosuđa za efikasno rješavanje pitanja korupcije na visokom nivou.

I u borbi protiv organiziranog kriminala postignut je ograničen napredak u ispunjavanju prošlogodišnjih preporuka, posebno u otkrivanju i sprječavanju krijumčarenja migranata i trgovine ljudima.

Ograničen napredak je ostvaren i u području slobode izražavanja, a slučajevi prijetnji, zastrašivanja, govora mržnje i nasilja nad novinarima i dalje zabrinjavaju, navodi se.

Komisija je ocijenila da će novi zakoni ojačati nezavisnost Regulatornog tijela za elektroničke medije (REM) i kodificirati ulogu Savjeta za tisak.

Zakonski proces, međutim, po ocjeni Komisije, nije u potpunosti završen u skladu sa zakonodavstvom i standardima EU, posebno u pogledu vlasništva nad medijima, pravilima o državnoj pomoći i mehanizmima za zaštitu pluralizma i uredničke nezavisnosti.

U području ekonomije se ocjenjuje kako Srbija ima dobar nivo pripremljenosti i da je ostvarila »određeni« napredak u prošloj godini.

EK konstatira i da je Srbija popravila stupanj usklađenosti sa zajedničkom vanjskom politikom EU s 46 na 51 posto u 2023. godini, ali ocjenjuje da su neke akcije i izjave Srbije bile u suprotnosti s vanjskopolitičkim stavovima EU. Od Srbije se očekuje da prioritetno unaprijedi usklađenost sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU, uključujući restriktivne mjere EU prema

Rusiji, i da se uzdrži od akcija koje su protiv stavova EU u vanjskoj politici.

Plan rasta za zapadni Balkan – četiri slobode

»Plan rasta EU za zapadni Balkan kojim se predlaže finansijska pomoć od šest milijardi eura potpuno je novi pristup koji služi kao katalizator napretka da se zatvori ekonomski i društveni jaz između zapadnog Balkana i EU i stvori prilika za ranu integraciju regije u EU, prije nego što joj se de facto pridruži«, izjavio je europski komesar za proširenje i susjedsku politiku **Olivér Várhelyi**.

On je na konferenciji za novinare u Bruxellesu ocijenio da se u procesu proširenja uvijek govori o »institucionalnom dijelu posla« i pozvao da se fokus stavi na »stvarnu integraciju na terenu kako bi EU zajedno s partnerima ubrzao integraciju gospodarstva, društava i država na zapadnom Balkanu, što bi trebalo donijeti korist od članstva i prije pristupanja.

Plan ima četiri aspekta, od kojih prvi podrazumijeva što bržu integraciju zainteresiranih partnera sa zapadnog Balkana u okviru četiri slobode – u području slobodnog kretanja ljudi, roba, kapitala i usluga.

Várhelyi je istakao da je EU spremna pomoći im i staviti na raspolaganje sva za to potrebna sredstva, ali da zauzvrat traži da to u velikoj mjeri pridonese prosperitetu, stabilnosti i sigurnosti regije. On je dodao kako je drugi ključni stup plana pomoći partnerima na zapadnom Balkanu ubrzanje procesa reformi, jer integriranje u okviru četiri slobode podrazumijeva teške i kompleksne reforme. Zato EU želi da se zajedno izradi detaljan plan za svaku godinu kako bi se ubrzao napredak na terenu kada je riječ o reformama, uključujući vladavinu prava i demokraciju kao ključne uvjete za svaku integraciju u EU.

J. D.

Tomislav Vukov, glavni vokal i harmonikaš subotičkog ansambla *Hajo*

Foto: Zoran Vukmanov Šimokov

35 godina vjerni tradicionalnoj tamburaškoj glazbi

Intervju vodila: Ivana Petrekanić Sič

Svih ovih godina trudili smo se negovati tradicionalnu tamburašku glazbu i u tome smo, bez obzira na nova vremena i novu vrstu glazbe, ostali dosljedni * Ono što je nama najveća nagrada jeste da ljudi prepoznaju, znaju i traže naše pjesme. To je ono što ostaje u ljudima i po čemu smo poznati * Više imamo staža u ansamblu nego u braku, pa bih rekao da to prijateljstvo »vučemo« još iz tog vremena. Tako i kada instrumenti utihnu, velika obitelj ansambla Hajo živi

Za »zlatno doba« Subotice vezuje se mnogo sinonima – grad secesije, grad multikulturalnosti, grad sporta, grad glazbe/glazbenih festivala... Po pitanju glazbe, svakako se ističe tamburaška po kojoj je ovaj grad unatrag više desetljeća poznat ne samo u Vojvodini i regiji već i u cijelom svijetu. Kada je riječ o subotičkim tamburašima, gotovo da nema poznavatelja/ljubitelja tamburaške glazbe kojem nije poznato jedno od ili sva imena: **Pere Tumbas Hajo, Lazar Malagurski, Stipan Prčić Bača, Stipan Jaramazović**, a koji su ostavili i koji će tek ostaviti trag u glazbenom nasljeđu bunjevačkih Hrvata sa sjevera Bačke. Takav će trag zasigurno ostaviti danas najstariji ansambl na ovim prostorima koji njeguje izvornu tamburašku glazbu, jedan od rijetkih orkestara koji se tamburaškom glazbom bavi profesionalno, a koji nosi naziv po nadimku spomenutog subotičkog virtuozu i skladatelja – *Hajo*. Njegovi članovi, poznati kao *Hajoši*, 26. će studenoga jubilarnim koncertom obilježiti 35 godina postojanja i kontinuiranog rada, što je i povod za razgovor s glavnim vokalom i harmonikašem ovog ansambla **Tomislavom Vukovim**.

► **Osnovani ste prije tri i pol desetljeća i te 1988. godine bili ste najmlađi među brojnim svojim starijim iskusnim kolegama koji su, može se reći, utrljali put tamburaškoj glazbi po kojoj je Subotica bila i ostala poznata. Kako je započela vaša priča i koja je bila prvobitna zamisao – svirati za svoju dušu, svirati za »narod« i zaraditi koji dinar ili se »ozbiljno« baviti tim, što ste na koncu i postigli?**

Naša priča počela je tako što su moje kolege tamburaši svirali u Subotičkom tamburaškom orkestru, a ja sam svirao na folkloru i pomalo tezgario. Naša suradnja počinje kada smo skupa prvi puta svirali na Mladoj misi, odnosno na ručku nakon nje. Do tada smo se znali, ali nikada nismo skupa svirali. Od te svirke, pa sve do danas ostali smo zajedno s malim izmjenama. U startu smo bili jako ambiciozni i imali smo želju ozbiljno se baviti sviranjem. Istina, na početku smo svirali za svoju dušu, ali nam je to postalo zanimanje. No, i danas dok sviramo drugima, sviramo i sebi za dušu. Jedan smo od rijetkih orkestara koji se cijelu svoju karijeru sviranjem bavi profesionalno i na to smo ponosni.

► **Ansambl nosi naziv po nadimku čuvenog subotičkog glazbenika, skladatelja, glazbenog aranžera i pedagoga Pere Tumbasa Haje. Je li vam on bio uzor ili ste imali još neke?**

Kao mladi glazbenici imali smo puno uzora u tamburaškoj glazbi, pa i općenito, ali smo uzeli nadimak našeg čuvenog tamburaša Pere Tumbasa Haje i trudili se dostojno reprezentirati njegovo ime. Svih ovih godina trudili smo se njegovati tradicionalnu tamburašku glazbu i u tome smo, bez obzira na nova vremena i novu vrstu glazbe, ostali dosljedni. Uzora je bilo doista puno u protekla tri i pol desetljeća i prosto je nemoguće sve nabrojati, ali svih ovih godina težili smo kvaliteti i usavršavali tehniku sviranja. Među uzorima je svakako **Zvonko Bogdan**, koji je pronio tamburašku glazbu po svijetu, a na čijoj smo glazbi i odrastali, kao i plejada vrsnih tamburaša i općenito dobrih glazbenika kojih ima jako puno.

► **Tko je činio prvobitni sastav vašeg ansambla i jesu li svi imali neku glazbenu naobrazbu ili glazbeno znanje stečeno kod starijih glasovitih tamburaša?**

Prvi sastav ansambla *Hajo* činili su, a neki i danas čine: **Vojislav Temunović, Branko Kutuzov, Ivan Piuković, Marinko Piuković** i moja malenkost. Njih četverica su išla u Glazbenu školu Subotica i svirali su u Subotičkom tamburaškom orkestru (STO), gdje su stjecali svoje znanje. Nisam išao u Glazbenu školu nego na privatne sate kod pokojnog **Mije Milodanovića**, harmonikaša i orguljaša u žedničkoj crkvi sv. Marka Evanđelista. Kasnije sam svoje znanje usavršavao i kod poznatog **Antuša Gabrića**, a nešto kratko sam i sam svirao E-basprim u STO-u. Kada smo počeli skupa svirati, svi smo već imali manje ili više postavljene temelje. No, ono što smo danas postigli dobili smo tako što smo na te temelje uložili puno rada, vježbanja, proba i odricanja. Dok su drugi išli na nogomet ili neke druge zanimacije, mi smo svirali. I dan-danas, nakon 35 godina, imamo redovito probe dva puta tjedno, a pred veće nastupe, koncerte gotovo svaki dan.

► **Prvobitno ste dugi niz godina svirali u jednom restoranu, nakon čega ste gotovo svi i dalje ostali zajedno u želji da vam sviranje bude profesija. Kako je došlo do toga?**

Mi smo do vojske već dosta svirali, uglavnom su to bili svatovi i razne zabave, a nakon vojske je uslijedio poziv da sviramo u restoranu *Majur* u kojem smo radili gotovo 17 godina svakodnevno. To nas je i odredilo da se bavimo profesionalno glazbom. Tako bih mogao reći da smo tamo dodatno »ispekli zanat«. Tu smo upoznali ljude sa svih strana, te imali prilike svirati raznim dužnosnicima, državniciima i čovjeku koji voli tamburu. Što znači raditi u kavani svaku večer znaju samo tamburaši koji su to okusili. Nakon prestanka rada u restoranu malo smo se pomladili s članstvom i nastavili naš rad. Od tada nismo više svaku večer u kavani nego smo, koliko god nam je to na početku bilo teško, dobili prostor za autorski rad – pisanje, komponiranje, aranžiranje... I dalje smo ostali vjerni svom zacrtanom smjeru, ali iz neke druge perspektive.

► **Glazbeni repertoar vam je raznovrstan – tu je tamburaška, odnosno narodna glazba, ex-yu hitovi, dalmatinske pjesme, bosanske sevdalinke, instrumentalna glazba, ali važno je istaknuti i vašu posvećenost i angažman na stvaranju autorskih skladbi. Tako ste tijekom ovih godina izdali dva autorska albuma, a Vi ste tekstopisac velike većine pjesama na njima. Koje su to teme koje dominiraju u njima, tj. što Vas inspirira za pisanje?**

Sve ono što ste nabrojali od repertoara je tako, to je ono što gosti traže i kroz ovih 35 godina mislim da je nemoguće reći koja je to brojka pjesama, ali slobodno mogu reći da je na tisuće pjesama koje su na svakodnevnom repertoaru. Ono što sam maloprije spomenuo da i sada redovito imamo probe, to je upravo zbog toga što iz dana u dan proširujemo svoj repertoar. Ima momenata kada mladenci ili neki gosti traže određenu pjesmu i mi onda sjednemo i to navježbamo. Na neki način pratimo i ono što je danas u trendu, mada smo uvijek ostali vjerni tamburaškoj izvedbi. Mislim da smo sada već i široj publici poznati po našim autorskim pjesmama. Moja inspiracija za pisanje tekstova su uglavnom proživljeni događaji iz mog djetinjstva, života i opis nekih naših običaja koji polako nestaju. Mi smo još ona generacija tamburaša koji su svirali svatove »u šatri«, kada su oni trajali i više od 24 sata, a takvi svatovi su imali pregršt običaja koje danas mislim da imate samo u našim pjesmama. Isto je i s običajima poput Materica, Prela... Žao mi je da toga nema više, pa sam onda nekako želio da to bar bude zapisano i tako sačuvano od zaborava. Za instrumentalne kompozicije mogu reći da su odraz moje mašte.

► **Izdavač dosadašnja dva, a i trećeg albuma koji će biti promoviran na predstojećem koncertu je Croatia Records. Kako je došlo do suradnje s ovom najstarijom i vodećom diskografskom kućom u Hrvatskoj?**

Kad smo snimali prvi album bilo je dogovora s nekoliko izdavačkih kuća, no tada je uslijedio poziv *Croatia Recordsa* i na obostrano zadovoljstvo radimo evo već treći

album koji će ovih dana biti u našim rukama. Rekao bih da se takva ponuda ne odbija, a mi smo sada već uspostavili sjajnu suradnju. No, svakako *Croatia Records* je ime koje nije tek tako opstalo svih ovih godina. Sve naše pjesme koje se nalaze na CD-u (na sva tri) su snimane u studiju MAK u Gradištu (Hrvatska) kod **Branimira Jovanovca Banija**. Kada već govorimo o CD-u, treba spomenuti da su omot i knjižicu uz CD radili naši Subotičani **Adrijana** i **Zoran Vukmanov Šimokov**. Tako su u izdanju *Croatia Records* izašla sva tri albuma: *Evo opet šorom vranci jure*, *Tu su moji dobri ljudi* i sada novi album *Vrime piše priče*, koji ćemo predstaviti na koncertu.

► **Nastupali ste na brojnim festivalima u Srbiji i susjednim državama, među kojima se ističu nastupi na *Tamburica festu* u Petrovaradinu, festivalu *Zlatna tamburica* u Novom Sadu, *Festivalu bunjevački pisama* u Subotici, *Festivalu Zlatne žice Slavonije* u Požegi i *Festivalu šokačke pisme* u Županji u Hrvatskoj, *Tamburaškom festivalu Čanad* u Rumunjskoj i dr. Na njima ste osvajali brojne nagrade publike i stručnog žirija, i kao izvođači i kao autori. Koje biste od ovih nastupa i nagrada izdvojili u smislu važnosti za vaše napredovanje i prepoznavanje kao profesionalnog ansambla?**

Nakon svih ovih godina teško je pobrojati sve festivale i nastupe na kojima smo bili, a kamoli osvojene nagrade. Bilo je zaista raznih nagrada, ali možemo izdvojiti prvo

mjesto na *Tamburica festu* gdje je naš basprimaš Branko Kutuzov proglašen za najboljeg basprimaša kao i Marinko Piuković za najboljeg basista. Puno nagrada je bilo za tekst, glazbu, aranžman, bilo je tu i nagrada publike za pjesme koje izvodimo na raznim festivalima. No, ono što je nama najveća nagrada jeste da ljudi prepoznaju, znaju i traže naše pjesme. To je ono što ostaje u ljudima i po čemu smo poznati.

► **Budući da svirate i dalmatinsku glazbu, vjerujem da ste nastupali i na Hrvatskom primorju. Kako su naše bunjevačke pisme prihvaćene na području gdje se govori dalmatinskom ikavicom, odnosno koliko vas/nas je povezala ikavica?**

Mi se naše ikavice nigdje ne stidimo i općenito naše glazbe. To nam je donijelo da imamo našu publiku na svim prostorima. Usudit ću se reći da smo po tome i prepoznatljivi, jer mi ikavicu divanimo i u našim privatnim životima, ne samo u pismama. Ikavica nas je u novije vrijeme povezala i s klapom *More* iz Šibenika, s divnim ljudima koji čuvaju svoju pismu na Jadranskom moru, isto kao i mi našu na Panonskom moru. S njima smo nastupili ove godine na *Festivalu bunjevački pisama*, te smo (do sada) snimili i dvije pjesme. Oni su gosti na našem novom albumu, a bit će gosti i na našem koncertu. Kad odete negdje na stranu svirati, ljudi očekuju upravo to, da budemo to što jesmo – da se predstavimo našim pjesmama i našom glazbom.

► Nakon poznatog izvođača tradicionalne vojvođanske pjesme Zvonka Bogdana koji je '80-ih godina snimio svoje pjesme za arhivu Radio Beograda, ansambl *Hajo* je prvi tamburaški sastav u čijoj su izvedbi izvorne bunjevačke igre i pisme sa sjevera Bačke (2014.) pohranjene u fonoteci ove beogradske radijske postaje. Pjesme s vašeg prvog albuma često su se mogle čuti u njenoj kulturnoj emisiji *Karavan*. Smatrate li to važnim segmentom vaše profesionalne karijere?

Sami ste rekli da smo tamo Zvonko Bogdan i mi. Samim tim to smatramo itekako važnim za našu karijeru. To su trajne snimke koje ostaju za buduće naraštaje. Mislim da je to vrijedna zbirka, a ujedno i pokazatelj da smo na dobrom putu i da se isplati rad i upornost. Kad čujete da se vaše pjesme vrte u takvim emisijama, kao i brojnim drugim, da ljudi to traže i žele slušati, onda shvatite da je ono što radite dobro. Ljudi se uz naše pjesme vesele, proslavljaju neke događaje, raduju se, a često i zaplaču.

► Tijekom ovih godina ostvarili ste i brojne suradnje. Sve su one, vjerujem, izuzetno važne za vašu karijeru, napredovanje, predstavljanje, nastupe. Ipak, ima li neka koju biste posebno istaknuli?

Teško je sve pobrojati... Istaknuo bih suradnju sa Zvonkom Bogdanom koji nam je uzor, a imali smo priliku s njim nastupati, te i snimati neke numere, a i učiti od njega. Mnoštvo je ljudi s kojima smo surađivali kroz sve ove godine i prosto je nemoguće sve nabrojati, ali istaknut ću neke: **Antonija Dulić**, već spomenuta klapa *More*, **Stanko Šarić** i *Najbolji hrvatski tamburaši*, **Stipan Jaramazović**, **Branko Uvodić**, **Krešimir Stipa Bogutovac**, **Branko Bogutovac**, **Branimir Jovanovac Bani**, **Goran Ivanović Lac**... Mogli bismo još nabrajati, ali ću stati ovdje jer je popis prilično dugačak. Tu su i brojne institucije, te TV i radijske emisije na kojima smo gostovali, koje su sigurno pridonijele našem predstavljanju i promociji.

► Osim ansambla *Hajo*, u Subotici trenutno djeluje još oko sedam-osam tamburaških sastava. Po čemu se vi razlikujete od ostalih?

Rekao bih po tome što smo orkestar s najvećim iskustvom i po tome što se profesionalno bavimo ovim poslom. Uz to čuvamo tradicionalnu tamburašku gazbu i radimo na autorskim kompozicijama. Mi smo nekada, kada smo počinjali, sate provodili u kavanama, slušajući starije kolege. Pratili smo kako sviraju, kakvu tehniku imaju i to smo do danas sačuvali. Činjenica je da danas nema više takvih kavana, a nema ni takvih tamburaša puno, pa smo onda mi ti koji nastavljamo ono izvorno tamburaško muziciranje. Tomu puno pažnje pridajemo i veseli nas kada među mlađim kolegama vidimo da se trude i rade, da prate kako mi radimo i da neka kola, igre i tradicijske skladbe sviraju onako kako su to svirali i tamburaši prije nas.

► Ono što vas također čini posebnima jeste i vaš privatni život. Naime, i kad ne svirate, skupa ste.

Istina. Više imamo staža u ansamblu nego u braku, pa bih rekao da to prijateljstvo »vučemo« još iz tog vremena. No, kako smo se ženili, tako smo se i proširivali. Mi smo

zaista kao jedna velika obitelj, koja je povezana rodbinskim, prijateljskim pa i kumovskim vezama. Sve radosne, pa i žalosne trenutke u ovih 35 godina prošli smo skupa. I kad smo se ženili i kad su nam se djeca rađala, pa i kad smo tugovali. Sve to čini život, a kada to možeš podijeliti s nekim, sve je ljepše i lakše. I naša djeca se međusobno druže pa i kumuju jedni drugima. Mlađe kolege su to rado prihvatile, pa i oni nastavljaju ono što smo započeli. Tako i kada instrumenti utihnu, velika obitelj ansambla *Hajo* živi.

► Svirate li kad za svoju dušu, onako samo za sebe?

Rijetko. Obično sviramo drugima, a volimo i kada nama sviraju naše kolege. I mi se znamo veseliti, a ne samo svirati. Mada, i kada smo na nekim svirkama i nas često, osobito kako idemo stariji, pogodi neka pjesma, pa je bilo situacija da i mi s gostima zaplačemo, ali to je sastavni dio našeg posla.

► U povodu 35 godina postojanja, ansambl *Hajo* će 26. studenoga u Subotici, u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* održati svoj jubilarni koncert. Ovom će prigodom biti predstavljen i vaš treći autorski album. Riječ-dvije o predstojećem koncertu kao i o članovima sadašnjeg ansambla čiji se sastav dijelom razlikuje od onog prilikom osnivanja...

Tako je. Koncert će biti održan 26. studenoga i ovom prilikom pozivamo sve ljubitelje tamburaške glazbe da dođu i uživaju. Da s nama podijele radost koju donosi ovaj nama značajan jubilej, ali i tamburaška glazba. Koncert smo nazvali po novom autorskom CD-u *Vrime piše priče*, a vjerujem da smo kroz ovih 35 godina i mi napisali poneku. Na koncertu će biti izvođene naše autorske pjesme, ali s nama će biti i naši dragi gosti: **Antonija Dulić** i klapa *More*, pa ćemo posjetitelje na kratko povesti i do Dalmacije. Već 35 godina članovi ansambla *Hajo* su: **Branko Kutuzov** – basprim, **Ivan Piuković** – kontra, **Marinko Piuković** – bas i ja, **Tomislav Vukov** – harmonika, a naši mlađi kolege su: **Davor Ševčić** – čelo i **Vladimir Peić Tukuljac** – basprim II. Sada kada pogledamo unazad možemo reći da nismo puno mijenjali sastav. S nama su još bili samo **Vojislav Temunović** i **Dejan Bažant**, koji je prerano otišao.

► Iza vas je tri i pol desetljeća rada i truda na njegovanju i očuvanju tradicijske tamburaške glazbe, što, ne samo da nije malo već je uistinu vrijedno pohvale i poštovanja. Nemojmo biti skromni pa pretpostavimo da biste mogli još toliko. U tom smislu, što za poklonike ove glazbe planirate u predstojećem razdoblju?

Mi sada mislimo da bismo mogli još 35, a kako će biti, to će život pokazati. No, dok možemo svirat ćemo i stvarati nove pisme. Planovi su nam i dalje čuvati tradicionalnu tamburašku glazbu kao i pisanje i komponiranje novih pjesama, kompozicija, u biti autorski rad. Jubileji su dobar moment za neki presjek i pogled u prošlost da vidite što ste uradili i što još možete. Ideja imamo, a i volje, pa ako da Bog zdravlja bit će još i pjesme i svirke.

Osmišljavanje aktivnosti za unaprjeđenje položaja

Organizacija za sigurnost i suradnju u Europi, Misija u Srbiji održala je 9. studenog u Hrvatskom domu – Matici obuku za predstavnike Hrvatskog nacionalnog vijeća, koja se odnosila na četiri područja kojima se HNV bavi – obrazovanje, kulturu, informiranje i službeni uporabu jezika i pisma. Cjelodnevnu obuku održali su savjetnica za pitanja nacionalnih manjina **Milica Rodić**, viši savjetnik za pitanja nacionalnih manjina **Dominik Drasnar** i stažistica **Ana Mijatović**, a u radu su sudjelovali predstavnici triju hrvatskih institucija – HNV-a, NIU *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Kroz obuku su se sudionici upoznali s nadležnostima i ulogom Vijeća predviđenih zakonskim okvirom, nadležnostima različitih aktera u pojedinim područjima te se radilo na osmišljavanju aktivnosti koje imaju za cilj unaprjeđenje, razvoj i očuvanje četiri područja.

»Svaki savjet ima svoje boljke i zato se individualizira obuka OESS-a jedan na jedan. HNV se izjasnio da želi provesti obuku za svoje članove. Cilj je obuke analizirati što je to što Vijeće radi, što može poboljšati, a što je to što ne radi a zakon im daje mogućnosti, i sve to prije svega u cilju dopiranja do što većeg broja pripadnika hrvatske zajednice«, rekla je Milica Rodić.

Obrazovanje

Rodić je iznijela da je obrazovanje područje u kojem vijeća imaju najčešće najviše aktivnosti, prije svega zbog njegove važnosti za formiranje nacionalnog identiteta.

Postoje dva okvira, prvi je zakonodavni, ali se postavlja pitanje koliko vijeća mogu apsorbirati ono što im zakon daje. Rekla je kako se od 2019. provodi longitudinalno istraživanje kako bi se vidjelo je li zakonodavni okvir adekvatan, te da su na temelju odgovora 22 vijeća zaključili kako je implementacija problem, ali i da je potrebno sam okvir mijenjati jer je preširok i teško ostvariv za vijeća. Malo se uspijeva realizirati te se postavlja pitanje zašto se ne uspijevaju ostvariti prava koja su dana. Kada je riječ o HNV-u, Rodić je ukazala da jedna stvar koja nije iskorištena je osnivanje ustanova u obrazovanju, kao ni da prenošenje osnivačkih prava kompletno ili djelomično također nije provedeno.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je rekla kako se na osnivanju Hrvatskog školskog centra radi već pet godina, da prostor nije problem, kao ni novac, ali ga Grad Subotica nije uvrstio u mrežu škola zbog čega je cijeli proces blokiran.

Rodić je istakla kako bi se uz formalno trebalo raditi više i na neformalnom obrazovanju, primjerice obrazovanju odraslih. Istakla je kako se treba raditi s mladima, koji su apolitični, na razumijevanju razlike između »politics« i »policies«. Potrebno je, rekla je, prvo na kognitivnom nivou osvijestiti nacionalnu pripadnost, a zatim i na emocionalnom nivou njegovati privrženost zajednici.

Vojnić je istakla kako jedan od problema jeste nedovoljno financiranje od strane Srbije i da mnogo toga ne bi bilo u hrvatskoj zajednici urađeno da nema financijske podrške iz Hrvatske. Navela je kako Hrvatska za edukaciju nastavnog kadra za srpsku zajednicu izdvaja 200.000 eura, dok se u Srbiji za to ne izdvaja niti euro. Vojnić je istakla kako je cilj postići izvrsnost u vrtićima, školama na hrvatskom jeziku kako bi i na taj način privukli roditelje i djecu da se upisuju. Dodala je kako je zbog toga velika zainteresiranost za vrtiće na hrvatskom jeziku, ali da problem nastaje pri upisu u škole.

Kultura

U dijelu seminara koji se odnosio na kulturu, predstavnici HNV-a i ZKVH-a ukazali su kako to područje zahtijeva daljnju profesionalizaciju i institucionalizaciju. Jedan od koraka je pokrenuta inicijativa za reosnutak Drame na hrvatskom jeziku pri Narodnom kazalištu u Subotici. Istaknuto je i kako bi ustanove kulture (knjižnice, muzeji, galerije, arhivi...) trebale realizirati više programa vezanih za kulturu mjesne hrvatske zajednice. U tom kontekstu, naglašena je potreba za upošljavanjem stručno kvalificiranih osoba iz hrvatske zajednice u tim ustanovama.

Kako je istaknula ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**, poseban problem je to što se zajednica Hrvata u Srbiji ne tematizira u visokoškolskim i znanstvenim ustanovama u Srbiji. Također, i vidljivost, inače bogate, produkcije je slaba budući da većinski mediji slabo prate aktivnosti u kulturi te zajednice.

Filip Čeliković iz HNV-a kazao je kako bi više pozornosti trebalo posvetiti temi – kako tradicijsku kulturu upakirati u suvremeno ruho.

U hrvatskoj zajednici sve se više pozornosti pridaje zaštiti nematerijalnog kulturnog naslijeđa i temi kulturnog turizma. Kao primjer pozitivne prakse, tu se ističe rad HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta, a navedeni su i projekti *šokačkih kuća* u Monoštoru, Sonti, Vajskoj i Beregu.

Kao jedan od zaključaka, Katarina Čeliković je navela da bi nacionalna vijeća trebala proglasiti manifestacije od

posebnog značaja u svojoj zajednici i da bi te manifestacije Srbija trebala financirati na redovitoj godišnjoj razini.

Kao pozitivan primjer spajanja tradicijskog i suvremenog, Milica Rodić iz OEES-a navela je projekt iz slovačke zajednice gdje djeca u formi stripa interpretiraju sadržaje iz slovačkih bajki i mitova. Glede ove teme, potencijal kod hrvatske zajednice vidi u prostoru tamburaške glazbe gdje postoji solidan broj aktera i manifestacija.

Informiranje

U okviru panela posvećenom informiranju bilo je riječi o Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina i novom Zakonu o informiranju, budući da su oni krucijalni u području zagaraniranog prava na informiranje nacionalnih manjina. Milica Rodić je pohvalila Strategiju informiranja HNV-a, jer su u njoj sadržani važni podatci o trenutnom stanju u informiranju na hrvatskom jeziku.

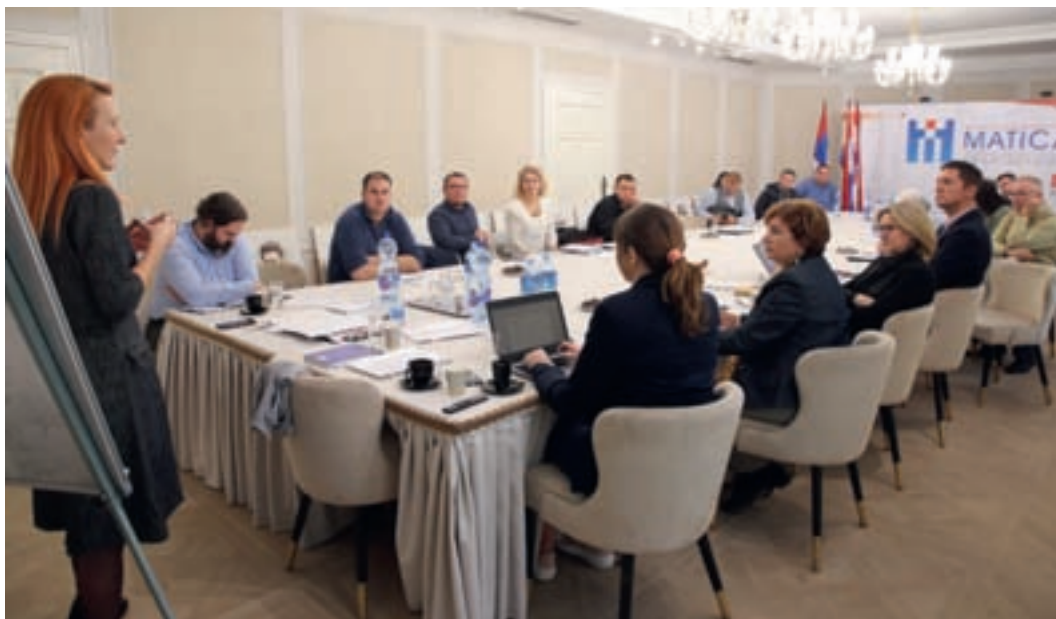
U dijelu posvećenom raspravi oko novog Zakona o informiranju govorilo se o uspješnim primjedbama koje su usvojene na javnoj raspravi, te promijenjene u konačnoj verziji Zakona koji je donesen. Primjedbe su se odnosile na dio oko izbora ravnatelja, glavnog urednika i članova upravnih i nadzornih odbora, što je veoma važno manjinskim zajednicama i medijima, jer je vječiti problem pronaći osobe koje su spremne raditi. Također, decidno je u novom Zakonu navedena obveza jednim dijelom subvencionirati tiskane manjinske medije od strane republičkih ili pokrajinskih tijela, što do sada nije bio slučaj. To je vrlo bitno za manjinske zajednice, jer ostvarena prava se ne smiju umanjivati.

U daljnjoj raspravi predstavnici HNV-a su naveli buduće planove o razvoju informiranja na hrvatskom jeziku koji uključuju i apliciranje na projekte prekogranične suradnje. Cilj je formirati studio s produkcijom medijskih sadržaja na hrvatskom jeziku u raznim formatima koji će mahom biti digitalni, ali će adresirati različite generacije medijskih konzumenata.

Službena uporaba jezika i pisma

Jedna od radnih sesija u okviru obuke ticala se službene uporabe jezika i pisma, koja se, kako je napomenula Milica Rodić, uglavnom svodi na izmjene naziva ulica i promjene naziva na pločama. Također je istaknula da lokalne samouprave osiguravanje dvojezičnih ploča najčešće tumače kao prijevod ćirilice u latinično pismo pa tako u većem broju slučajeva to nije hrvatski jezik.

Rodić je rekla da u okviru ovog područja ima nekoliko tema. Kao prvo, tu je ime i prezime, što je ustavna kate-

gorija, tj. ustavno pravo da ono bude ispisano na materinjem jeziku.

»Treba vidjeti imaju li svi građani iz hrvatske zajednice matični izvod i na hrvatskom jeziku, jer sva prava da osobna dokumenta budu na hrvatskom proistječu iz matične knjige rođenih. Ta izmjena podataka radi se u općinskoj upravi i ona je besplatna«, istaknula je Rodić.

Kada je riječ o obrascima, ne može se očekivati da službenici svojevrijedno pitaju trebaju li nam oni na nekom drugom jeziku i zato je, kako je rekla, jako važno raditi na osvješćivanju građana, jer oni ne znaju svoja prava i ne znaju kome se mogu žaliti ako su im ona uskraćena.

»U tom smislu bi bilo korisno napraviti kampanju u okolnim naseljima gdje od različitih institucija (odsjek općinske uprave, Doma zdravlja itd.) treba zahtijevati da obavještenja budu dostupna i na hrvatskom jeziku. U svemu navedenom može pomoći pučki pravobranitelj čije su usluge besplatne.«

O problemima s kojima se suočava ovdašnja hrvatska zajednica kada je u pitanju službena upotreba hrvatskog jezika i pisma, predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je rekla:

»Što se tiče ploča i ulica, na njima jeste hrvatski jezik, a sve ostalo poput obrazaca, osobnih dokumenata i sl. je srpska latinica. Naš narod ne zna točno na što sve ima pravo, na čemu može inzistirati, dok s druge strane službenici često budu neljubazni, a nerijetko kažu da se za dokument na hrvatskom treba dodatno platiti ili ići u druge službe pa je većini jednostavnije odustati od toga«.

U cilju rješavanja navedenih problema Rodić je istaknula da bi se trebalo raditi na informiranju građana putem medija, plakata, brošura i dr., a od pučkog pravobranitelja HNV može tražiti da izađe na teren i vidi jesu li obavještenja o pravima istaknuta na šalterima ili oglasnim pločama i na hrvatskom jeziku. On će o zatečenom stanju obavijestiti OEES koji će potom dati preporuke što treba uraditi kako bi ovo pravo bilo podignuto na viši nivo.

H. R.

U Zagrebu od 7. do 12. studenoga održan 45. *Interliber*

Korona stradala u ratu

Dvije godine nakon prestanka globalne pandemije zanimanje za knjige s temama o koronavirusu nestalo kako se virus i pojavio: brzo i neprimjetno * I inače popularne, knjige o povijesti, ratovima, memoari, ispovijesti i slična vojnostrateška, geopolitička i propagandno-populistička izdanja doživjela očekivani porast zanimanja * Na radost čitatelja, knjige koje su u redovnoj prodaji imale cijenu i deset i više eura na Interliberu su se mogle kupiti za jedan, dva ili tri eura

Šokirani mjerama Svjetske zdravstvene organizacije, a odmah za njima i vlada država gotovo cijeloga svijeta, mnogi su novinski tekstovi i televizijski prilogi počinjali usporedbom stvarnosti s romanima ili filmovima iz žanra znanstvene fantastike. Iako su te slike uglavnom bile iste i sljedeće godine, stanovništvo diljem Planeta polako se sviklo na novu situaciju i uglavnom šutke prihvaćalo činjenice o zabrani kretanja (posebno prelazaka granica), obvezi nošenja maski, kampanji za cijepljenje...

Korona ispod pulta

U to je vrijeme, naravno, u svijetu strelovito porasla popularnost i potražnja za knjigama apokaliptičnih ili bar fantastičnih sadržaja, pa su i sami pisci, poput **Stephena Kinga**, morali reagirati tako što su čitateljima poručivali da u svom *The standu* (*Postolje*) to »nisu htjeli reći«. U to je vrijeme, a bilo je to samo prije dvije godine, i u Hrvatskoj naglo poraslo zanimanje za literaturu o koronavirusu, pa su mnogi posjetitelji *Interlibera* – nakon što su pokazali potvrdu o cijepljenju, a necijepljeni nakon urađenoga »testa na licu mjesta« – na štandovima tražili stara ili nova izdanja koja se tiču virusa ili drugih sličnih poštasti izazvanih u prirodi ili u laboratorijima.

Život se, bar što se koronavirusa tiče, u međuvremenu »vratilo u normalu«, pa je (i) ovogodišnji *Interliber*, održan u Zagrebu od 7. do 12. studenoga, protekao kao i mnogi prethodni: uz mnoštvo posjetitelja (više od 120.000 kažu procjenitelji), novih naslova i uz bogat prateći program kao što su predstavljanje knjiga, tribine ili pak prisustvo autora koji su potpisivali kupljena izdanja svojih djela. Korona je, bar je to dojam autora ovoga teksta, otišla iz sfere zanimanja onako kako je i došla: brzo i neprimjetno. Pa ipak, da ju nisu svi zaboravili posvjedočili su rijetki posjetitelji koji su na zagrebački Sajam knjiga došli s maskom na licu, kao podsjetnici na vrijeme koje većina u svojoj svijesti želi smjestiti što dalje od sadašnjosti.

Nas je, pak, zanimalo upravo to: koliko je danas zanimanje čitatelja za ovu temu i koliko su i sami nakladnici svoju ponudu obogatili naslovima vezanim za koronavirus.

Milan Kondić iz zagrebačke *Dobre knjige* kaže da i danas postoji zanimanje čitatelja za naslove vezane za koronavirus:

»Mi živimo u takvom dobu i bilo bi glupo ignorirati stvarnost. Ljudi traže svašta: od **Krešimira Mišaka**, **Davidica Icke**a, pa i vašeg **Zorana Nestorovića**. Vide na internetu, prate to, zanima ih i traže, a jezik, ako je s ovih prostora, nije im bitan. Uostalom, znate i sami: ljudi su

bombardirani informacijama i poluinformacijama sa svih strana, mnogi i sluđeni, pa i ovim sajmom lutaju u potrazi za nekom istinom, utjehom ili potvrdom vlastitog uvjerenja».

Glavni urednik V.B.Z.-a **Drago Glamuzina** za *Hrvatsku riječ* kaže kako zanimanje publike postoji, ali ne previše:

»Nema kod nas puno novih naslova na tu temu. Mislim da razlog za to leži u činjenici da su u vrijeme korone, kada knjižare jedno vrijeme nisu niti radile, nakladnici jednostavno čekali da vide kako će se to dalje razvijati i što će se na koncu dogoditi što je rezultiralo i smanjenjem produkcije. Sada je to vrijeme iza nas i mislim da ga većina ljudi želi i zaboraviti, što se vidi i po njihovom nezanimanju za ovu temu«.

Ratovi na pijedestalu

Koronu je, nažalost, vrlo brzo zamijenila kukavička (bez najave) i brutalna agresija Rusije na Ukrajinu, a taj rat koji i danas traje nedavno je čak pao i u sjenu još okrutnijega: onoga između Izraela i palestinskog Hamasa, prijeteći njegovim mnogo većim proširenjem. Za pisce i nakladnike ovakve teme pravi su inspirativni zdenac iz kog crpe svoje istine (ili: »istine«), teorije zavjere, povijesne uzroke i sadašnje posljedice, vojne i geopolitičke analize, pa do otvorene propagande i krivotvorenje ili prešućivanje činjenica.

Drago Glamuzina kaže da je sada zanimanje za apokaliptičnu koronu zamijenilo ono za kataklizmične ratove, te da je uočljivo zanimanje za knjige s ratnom, povijesnom ili političkom tematikom. Ipak, on osim knjiga ukazuje i na jednu drugu vrstu »popularnosti« ratova koji se danas vode:

»To se sve više vidi po reakcijama na društvenim mrežama i to se sve više probija i u javni prostor. Vrijeme je takvo da se polako gube mediji koji su garantirali kakve-takve objektivne informacije, a kao posljedicu toga imamo i porast broja ljudi koji će se iz prostora društvenih mreža pojaviti i u nakladništvu kao autori ovakvih ili onakvih knjiga«.

Kao i Glamuzina, i Milan Kondić kaže da je interes za ratne teme porastao kod čitateljske publike:

»To je i inače tema koja ima svoju 'stalnu publiku'. Sigurno i sami poznajete nekoga tko voli čitati knjige o raznim ratovima, memoare, ispovijesti preživjelih... tako da je rusko-ukrajinski rat od prije skoro dvije godine samo aktivirao pozornost i zanimanje većeg broja ljudi za ovu tematiku. Naravno, ima tu svega i svačega, i pravih stvari i onih koji su od starta zastranili. Ali, što ćete: to je sloboda misli...«.

Ostali, zapravo onaj pravi dio *Interlibera*, 45. po redu, bio je obilježen zaista velikim brojem novih naslova, kako domaće tako i strane (prevodilačke) produkcije. Posjetitelji Sajma u svojim su izjavama za hrvatske medije to isticali kao dobru osobinu, ali je većina imala primjedbe na cijene, zamjerajući nakladnicima da su bar za ovu priliku mogli napraviti veće popuste. Ali, teško se u potpunosti složiti s takvim ocjenama, jer da su pažljivije razgledali zacijelo bi vidjeli velikim slovima ispisane »cjenike« u rasponu od jednog, pa »čak« do tri eura za knjigu! Tako su, recimo, *Naloz i ubojstva* o političkim likvidacijama u **Putinovo** doba **Amyja Knighta** ili pak »studija o političkim čimbenicima u počecima kršćanstva« pod naslovom *Isus i zeloti* **Samuela Brandona** nečiju kućnu biblioteku obogatila za jedan, a *Svjedok genocida* **Roya Gutmana** za dva eura, dok su se *Pjesme iz Lore* **Borisa Dežulovića** ili pak *Stope predaka – Bunjevci u Hrvatskom primorju, Gorskom kotaru i Lici* **Rikarda Pavelića** mogle kupiti po šest eura. Baš kao i sve popularniji sjajni mjesni ili regionalni rječnici govora Splita ili pak neki vezani za kajkavsko, odnosno čakavsko narječje.

Ono što, osim već standardno velikog zanimanja za *Interliber*, svakako raduje je da je među posjetiteljima sve više mladih! I to ne samo sa slušalicama na ušima i bočicom soka u ruci nego i s punim vrećicama knjiga. Onih po jedan-dva ili nešto više eura – nije ni bitno.

I, da: na *Interliberu* se – za razliku od beogradskog Sajma knjiga – niti prodaja niti konzumacija čevapa, pljeskavica, debrecinera, hamburgera ili češnjovki ne doživljava kao primitivni čin, nedostojan jedne ovakve manifestacije. Upravo suprotno.

Zlatko Romić

Ponovni prosvjedi poljoprivrednika

Žele samo živjeti od svog rada

Preko 80 posto poljoprivrednih udruženja u Srbiji odlučilo je izaći na prosvjede te prosvjednim vožnjama i blokadama cesta izraziti svoje nezadovoljstvo zbog nepoštovanja i neispunjavanja obveza potpisanih od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede s poljoprivrednim udruženjima. Diljem Vojvodine, a i Srbije, poljoprivrednici od 10 ujutro do 16 popodne blokiraju promet u nadi da će se sporne točke iz sporazuma što prije razriješiti. Naglašeno je kako će vožila hitne pomoći, vatrogasaca i policije biti propuštana, a da prosvjedi neće trajati noću zbog sigurnosti prometa. S druge strane, Ministarstvo poljoprivrede je u ponedjeljak u svom priopćenju na službenom sajtu pozvalo poljoprivrednike na »otvoren i konstruktivan razgovor o poboljšanju položaja poljoprivrednika u ovoj i narednim godinama«.

Zahtjevi poljoprivrednika

Kako prenosi portal *Agroklub*, poljoprivrednici su izjavili kako žele samo živjeti od svog rada te mole građane za razumijevanje. Zahtjevi poljoprivrednika za 2024. godinu su sljedeći:

Subvencije po hektaru za biljnu proizvodnju – 35.000 dinara, najkasnije do 31. ožujka tekuće godine;

Premija za mlijeko 19 dinara po litri;

Subvencionirani krediti tijekom cijele 2024. godine s kamatom od jedan posto kojima se mogu i refinancirati postojeći krediti;

Brisanje poljoprivrednika iz kreditnog biroa;

Poticaji za priplodne mliječne krave – 40.000 dinara po grlu;

Jednokratna stimulacija za odgoj junica na prijelazu u kategoriju priplodne krave – 100.000 dinara;

Ukidanje ograničenja od 19 grla goveda za natječaj nabave opreme za stočarsku proizvodnju;

Stimulacija za odgoj tova junadi domaćih rasa (ne iz uvoza!) – 25.000 dinara po grlu;

Rješavanje problematike dugova i nalaženje rješenja za izmjenu Zakona PIO za poljoprivrednike.

Prosvjedi u Subotici

Grupa nezadovoljnih poljoprivrednih proizvođača s teritorija grada Subotice okupila se u ponedjeljak oko 11 sati na Žedničkom putu kod nekadašnje *Radine mijane*, gdje je održan radni sastanak oko termina i lokacije prosvjedne vožnje. Odlučeno je da se cesta blokira sporom vožnjom do 16 sati, što je i učinjeno. U utorak i srijedu prosvjedi su nastavljeni također sporom vožnjom traktora u kružnom toku na Žedničkom putu. Izjavu u ime okupljenih za naš tjednik dao je predsjednik Udruženja poljoprivrednih proizvođača Subotice **Marko Gabrić**.

»Okupili smo se ovdje zbog nepoštovanja sporazuma koji je potpisan u svibnju ove godine s Ministarstvom poljoprivrede, tj. nije ispunjen u potpunosti. Sporne su dvije točke – prva je uređenje tržišta i burze, a druga plavi dizel. Za burzu postoji zakon već par godina koji je usvojen u Skupštini Srbije, ali se ne primjenjuje. O plavom dizelu se pričalo na sastanku s premijerkom **Anom Brnabić** i s ministrom financija **Sinišom Malim**, koji su obećali da će biti dostupan na benzinskim postajama, za sipanje u traktore izravno, bez akcize s PDV-om. Na kraju su izašli s pričom da će nama to biti refakcija, vraćat će nam se dio novca nazad tko zna kada. Nama to ne igra nikakvu ulogu i takvo što je neprihvatljivo. Još jedna stvar koja do kraja nije definirana je odvodnjavanje. Izašao je neki zakon, ali ništa od toga zapravo nije usklađeno. Prosvjed će trajati do ispunjenja naših uvjeta, pozvalo nas je Ministarstvo na pregovore, ali vidjet ćemo što će biti. Ministarstvo je potpisalo sporazum, treba ga ispuniti, tu nema što za pregovaranje. O našim zahtjevima za 2024. godinu možemo pregovarati, ali za ostalo nema popuštanja. Naši prosvjedi će trajati u narednim danima od jutra do mraka, jer ne želimo noću ometati promet«, rekao je Marko Gabrić.

Do momenta zaključenja broja, u srijedu u 14 sati, nikakve nove vijesti nisu stigle u našu redakciju.

Ivan Ušumović

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV
za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja
Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2023. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje »Ban Josip Jelačić« za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje »Dr. Josip Andrić« za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje »Pajo Kujundžić« za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku, potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke, elektronički na e-mail ured@hmv.org.rs ili osobno u zatvorenoj omotnici na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 30. studenog 2023. godine.

Podnesene prijedloge razmotrit će Povjerenstvo za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja biti će objavljena u listu *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 15. prosinca 2023. godine na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Srbiji.

predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji
 Jasna Vojnić

DSHV: Pozitivno apostrofirano uključivanje Hrvata u procese odlučivanja

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini smatra kako je prepoznavanje doprinosa političkih predstavnika te stranke demokratskim procesima u Srbiji te obnovi regionalne suradnje i normaliziranju odnosa između Hrvatske i Srbije »jasno priznanje koje je jednako značajno kako za srbijansku vlast, tako i za cijelu ovdašnju hrvatsku zajednicu«.

Naime, u Izvješću o pridruživanju Europskoj uniji za 2023., koje je Europska komisija predstavila 8. studenoga, neposredno se pozitivno naglašavaju, između ostalog, predanost Srbije održavanju dobrih bilateralnih odnosa s ostalim zemljama kandidatima, mogućim kandidatima te državama u susjedstvu, pri čemu se ističe kako su se odnosi s Hrvatskom poboljšali. »U siječnju 2023. ministri vanjskih poslova dvije zemlje sreli su se dvaput, a Srbija je imenovala državnoga tajnika u Ministarstvu vanjskih poslova kao nacionalnog koordinatora za rješavanje otvorenih pitanja sa Zagrebom. Premijeri Hrvatske i Srbije sreli su se dvaput, u siječnju 2023. u Hrvatskoj i u lipnju 2023. u Srbiji, na marginama njihovih neformalnih

posjeta susjednoj zemlji u cilju posjete svojim manjinama u njima«, navodi se u Izvješću.

»Predstavnici nacionalnih manjina nalaze se na pozicijama ministara, što uključuje i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, te se po prvi put predstavnik hrvatske nacionalne manjine nalazi na poziciji ministra«, dodaje se u Izvješću.

Pozitivno apostrofirano uključivanje političkih predstavnika Hrvata u procese odlučivanja može, kako navode u DSHV-u, poslužiti za nastavak i daljnju nadogradnju politike poticanja nacionalno-manjinskih doprinosa demokratskom napretku srbijanskom društvu, uz ostvarivanje svih drugih obveza koje Srbija, kao zemlja kandidat za članstvo u Uniji, ima.

»DSHV, kao odgovorni politički subjekt, ostaje ustrajan i spreman davati svoj prinos ključnom vanjskopolićkom cilju Republike Srbije – članstvu u Europskoj uniji«, zaključuje se u priopćenju koje potpisuje predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

H. R.

Zatvorena škola u Staroj Binguli

Ključ u bravi nakon pola stoljeća

»Školska zgrada nakon napuštanja posljednjeg učenika ovog područnog odjeljenja privremeno se zatvara do momenta kada se u ovu školu ponovno upišu djeca«, navodi ravnateljica OŠ Sveti Sava Dragana Sretenović

Istureno odjeljenje Osnovne škole Sveti Sava u Staroj Binguli, mjestu srijemskomitrovačke općine, službeno je zatvoreno. Ove školske godine nastavu je pohađao samo jedan učenik koji se zajedno s obitelji preselio u Srijemsku Mitrovicu. Škola u selu u kojoj se proteklih godina smanjivao broj učenika, ostala je bez ijednog učenika. Time su stvoreni uvjeti za prestanak rada škole.

Čekaju se bolja vremena

Stara Bingula je selo smješteno u podnožju Fruške gore koje se u zapisima spominje još u 15. stoljeću. Osnovna škola u Staroj Binguli počela je s radom poslije Drugog svjetskog rata 1944. godine i tada je bila škola u koju se išlo do četvrtog razreda. Pripojena je školi u Divošu 1963. godine, a zatim 1979. obje su integrirane s tadašnjom školom Vladimir Nazor, a današnjom OŠ Sveti Sava. U početku kompletna četverogodišnja škola, tada je bila škola s jednim kombiniranim odjeljenjem. Rad s djecom predškolske dobi organiziran je i unutar područnih odjeljenja. Osim u Staroj Binguli, područna odjeljenja spomenute škole postoje i u Čalmi i Divošu. One rade kao škola s osam razreda.

»U posljednjih deset godina postupno se broj djece smanjivao, te je s pet učenika broj pao na samo jednog. Međutim, preseljenjem obitelji u grad škola je ostala bez posljednjeg učenika. Školska zgrada nakon napuštanja posljednjeg učenika ovog područnog odjeljenja privremeno se zatvara do momenta kada se u ovu školu ponovno upišu djeca«, navodi ravnateljica OŠ Sveti Sava Dragana Sretenović.

Dobri uvjeti za rad, ali ne i za život

Podneblje ovog sela pruža idealne uvjete za rad u voćarstvu, po čemu je poznato. Međutim, mlade obitelji svakodnevno odlaze zbog školovanja djece i bogatijeg društvenog života.

»U selu ima mladih ljudi koji se bave poljoprivredom i voćarstvom, ali i onih zaposlenih u tvornicama u obližnjim većim gradovima. Oni sa sela uglavnom putuju na posao, iako ima i onih koji su se zbog posla preselili u gradove«, kaže predsjednik Mjesne zajednice Stara Bingula Emil Lazor.

»Nekada su vremena bila drugačija. Ljudi su mogli prehraniti obitelj s pet hektara zemlje, jednom kravom i dvije

Škola u Staroj Binguli

Stara Bingula je mjesto s čak četiri službena jezika, među kojima je i hrvatski, koji je na temelju skupštinske odluke Grada Srijemska Mitrovica u službenoj uporabi od 2005. godine. Hrvati su 2002. godine činili čak 30,52 posto stanovništva, a ostale zastupljene zajednice bili su Slovaci, Srbi, Rusini i Mađari.

svinje. Sada su se vremena promijenila i ljudi ne mogu preživjeti na selu ni s 20 hektara zemlje. Proizvodi koji proizvode su jeftini, životni standard je viši, a posljednjih godina mladi ljudi odlaze u grad i tamo nalaze posao.«

Kao drugi problem u selu navodi i veliki broj neoženjenih.

»Prije pet godina u selu je živjelo 140 stanovnika. Danas ih je oko 100. Starosna dob je šarolika. Mladi se ne žene, ne stvaraju obitelji, a djece je sve manje. U našem selu ima mladih starosne dobi od 30 do 35 godina, koji su neoženjeni. Nerado se odlučuju na taj korak i mislim da je to najveći problem odumiranja sela.«

A nekad je, kako kaže, bilo puno bolje. U selu je bilo mnogo više djece i nade u svjetliju budućnost.

»Kad sam ja bio dijete, u sva četiri razreda osnovne škole bilo je 30 djece. Škola je radila nesmetano, pohađali smo sve predmete i uspješno maturirali. I selo je bilo življe. Bilo je veselije. Igrali smo se u školskom dvorištu, družili se i čulo se uzbuđeno čavrljanje djece na ulici. Vremenom se smanjio broj djece, a selo je ostalo pusto«, navodi Lazor.

Miroslav Poljaković ostao je živjeti na selu s roditeljima. Uspješno se bavi voćarstvom, ali, kako kaže, u odnosu na prošlost, društveni život u selu je lošiji.

»Puno je mladih obitelji iz tog razloga otišlo živjeti u grad. U vrijeme kad sam ja išao u školu bilo je puno više djece i mladih obitelji. Sva četiri razreda osnovne škole pohađao sam nastavu u selu. Sve je dobro radilo, školu smo uspješno završili i bila nam je kao drugi dom. Žao mi je što sada nema djece u selu i što se škola zatvara«, ističe Poljaković.

Selo s jednim djetetom

U selu je danas samo jedno dijete od 3 godine. I njegovi se roditelji uskoro planiraju preseliti u neki veći grad.

»Za sada ćemo nastaviti živjeti u selu, ali planiramo preseliti u veći grad«, kaže **Sladana Poljaković** koja je prije pet godina, nakon udaje, iz Srijemske Mitrovice došla živjeti u Staru Bingulu.

Kaže da nisu problem egzistencijalni uvjeti već društveni život mladih i djece.

»Suprug se bavi voćarstvom i što se tiče uvjeta za život, ovdje možemo dobro živjeti. Međutim, naše dijete se ovdje nema s kim igrati. Otkako živim tu, nema puno djece u selu. Bilo ih je prije nekoliko godina četvero. Moj sin se tada imao s kim igrati, ali u selu sada nema više nikoga osim njega. Provodim vrijeme s njim, igramo se i družimo, ali njemu nedostaju djeca, netko s kim bi se družio i provodio vrijeme. Sada smo ostali i bez škole. Zbog djeteta planiramo preseliti u grad kako bismo mu osigurali obrazovanje i društveni život«, navodi Sladana.

Prilikom obilaska sela zatekli smo prazne ulice. U školskom dvorištu ostale su klackalice i ljuljačke kao uspomena na vrijeme kada su se djeca igrala. I tako će biti do nekih sretnijih vremena kada se mladi odvaže zasnovati obitelji i vrate žamor djece u ovo fruškogorsko pitomo selo.

S. D.

Prekogranični projekt HPD *Bela Gabrić* – Grad Ilok

Kupljeno gotovo 2.000 udžbeničkih jedinica

»Naš cilj je ostvaren, jer podjelom udžbenika djeci poboljšani su uvjeti školovanja na hrvatskom jeziku«, rekla je Margareta Uršal

Programom prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska za ovu i prošlu školsku godinu Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* osiguralo je sredstva za kupnju udžbenika za djecu i učenike u programima i nastavi na hrvatskom jeziku.

Projektni partner im je Grad Ilok, a naziv ovogodišnjeg projekta je »Iločki dječji mozaik i nabava udžbenika za djecu koja pohađaju programe i nastavu na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji«.

Za udžbenike 14.400 eura

Putem projekta udruga je ove godine za učenike nabavila udžbenike u vrijednosti od nešto malo manje od 2.000.000 dinara.

»Udruga je projektom dobila 14.400 eura (bez PDV-a, napomena – PDV smo osigurali putem roditeljskih donacija od 1.000 dinara), tj. sredstva u iznosu od 1.769.537 dinara bez PDV-a i još oko 180.000 dinara za PDV«, navodi predsjednica HPD-a *Bela Gabrić* **Margareta Uršal**.

U svaki udžbenik je nalijepljena naljepnica kako bi se osiguralo da učenici i njihovi roditelji znaju da je udruga zahvaljujući ovome projektu i potpori Hrvatske osigurala sredstva za njihovu kupnju, pojašnjava Uršal.

Dodaje kako se ovim projektom ispunjava cilj postojanja udruge.

»Naš cilj je ostvaren, jer podjelom udžbenika djeci poboljšani su uvjeti školovanja na hrvatskom jeziku u cjelovitoj nastavi u Vojvodini, u Srbiji kao i kvaliteta nastave Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture za onu djecu koja ne mogu pohađati nastavu na hrvatskom nego samo izborni predmet, a to su mjesta izvan teritorija Grada Subotice«, kaže predsjednica HPD-a *Bela Gabrić*.

Udruga svoje aktivnosti i djelovanje usklađuje s planovima Odbora za obrazovanje koji skrbi o obrazovanju – jednom od četiri područja djelovanja HNV-a.

Za ovu školsku godinu HPD *Bela Gabrić* kupilo je 1.937 udžbeničkih jedinica (1.320 udžbenika i 617 radnih bilježnica). Među njima su:

198 autorskih udžbenika za učenike 1. i 2. razreda osnovne škole koji izučavaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture

100 komada autorskih udžbenika koji predstavljaju nacionalni dodatak udžbeniku (koji je preveden sa srpskog na hrvatski jezik) iz predmeta Svijet oko nas i Priroda i društvo za učenike od 1. do 4. razreda osnovne škole.

667 udžbeničkih jedinica za osnovnu školu od 1. do 4. razreda (285 udžbenika i 382 radne bilježnice)

892 udžbeničke jedinice (697 udžbenika i 195 radnih bilježnica) za osnovnu školu od 5. do 8. razreda

80 udžbeničkih jedinica (40 udžbenika i 40 radnih bilježnica) *Školske knjige* za učenike od 1. do 4. razreda gimnazije.

Iako je osnovana 2002., u posljednje četiri godine otako je ponovno postala aktivna s novim vodstvom napisano je preko 50 projekata od kojih su mnogi i realizirani.

Prema riječima predsjednice, naročito su ponosni na projekte putem kojih su osigurali mjesečne karte za učenike srednjoškolce, stipendije/jednokratne pomoći za studente pripadnike hrvatskog naroda koji studiraju u Srbiji, na organizaciju akreditiranih stručnih skupova u suradnji s Pedagoškim zavodom Vojvodine i hrvatskom Agencijom za odgoj i obrazovanje.

»Na osnivačkoj skupštini sebi smo zacrtali i podvukli da će naši projekti i aktivnosti prvenstveno biti usmjereni na djecu i obitelji, učenike i studente, a potom i na prosvjetne djelatnike i njihovo stručno usavršavanje kako bi rad s djecom i učenicima u programima i nastavi na hrvatskom jeziku bio što kvalitetniji, kreativniji, inovativniji i suvremen«, kaže Uršal i dodaje kako Udruga ima 14 članova.

Izlet u Ilok

Zahvaljujući projektnom partneru Gradu Iloku nekoliko učenika, koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Srbiji, išlo je na jednodnevni izlet u Ilok 9. studenoga.

Na izlet je išlo 15 učenika – svi učenici viših razreda OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina, svi učenici OŠ *Ivan Milutinović* u Maloj Bosni te oni koji su na natjecanjima iz hrvatskog jezika i književnosti u prošloj godini ušli u prvih pet i oni koji su osvojili najviši rang na natjecanjima iz drugih predmeta.

Dan su proveli s vršnjacima iz Iloka u natjecanju i

aktivnostima kroz koje su učili o Hrvatskoj. Učenica 8. razreda **Sara Dulić** iz Đurđina gostovala je na lokalnom radiju u radijskoj emisiji za djecu, a **Ljiljana Dulić** i **Marina Piuković** su također gostovale u radijskoj emisiji i predstavile svoj autorski udžbenik *Učimo hrvatski, udžbenik za Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture za 1. i 2. razred osnovne škole*.

Odlazak u Ilok financijski je pomoglo i Hrvatsko nacionalno vijeće, u ime kojega je išla predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

»Nadamo se još ovakvim izletima gdje ćemo imati prilike nagraditi učenike za rad i trud«, rekla je Stipančević.

J. D. B.

Naši gospodarstvenici (CLXIX.)

Čuvarđićeva čuvena paprika

Obitelj Čuvarđić proizvodnju paprike počela je prije 30 godina, a prije 10 godina krenuli su i u preradu. Svake godine zasiju tri jutra. Cilj nije velika već kvalitetna proizvodnja

Janja i Franja Čuvarđić iz salaša Nenadić kraj Sombora prije 30 godina u ratarsku proizvodnju uveli su i proizvodnju paprike. Dvadesetak godina prodavali su urod s njive *Vitaminki* iz Horgoša i drugim otkupljivačima, a prije desetak godina krenuli su s preradom i proizvodnjom začinske paprike. Cilj im je i tada, a i sada bila dobra kvaliteta, a ne velika proizvodnja, pa je to i razlog što nisu povećavali površine već su sjetvu zadržali na tri katastarska jutra. Ova godina bila je dobra za papriku, pa je urod dvostruko veći nego prošle godine. No, ipak ne strahuju za prodaju i kažu najkasnije u siječnju sve će biti prodano.

Prodaja s kućnog praga

Kao i u drugoj proizvodnji, i ovdje je računica pokazala da je zarada bolja ako se urod s njiva preradi i tako prodaje. Čuvarđići su zato odlučili investirati u sušare, strojeve i kamen za mljevenje paprike. Iako su tek trebali pridobiti kupce, nisu strahovali za prodaju, jer su vjerovali da će kvaliteta dovesti i kupce. »Lovac sam, surađujemo i družimo se s lovcima iz skoro svih krajeva Srbije i oni su kupci naše paprike. Kupci dolaze i sa svih okolnih salaša: Gradina, Lugovo, Bezdanski put, Nenadić, sada Gakovo, Stanišić. Rijetki su oni koji dođu kupiti kilogram-dva, obično to bude po nekoliko kilograma. Sve što proizvedemo prodamo od kuće«, kaže Franja Čuvarđić.

Nadovezuje se supruga Janja koja kaže da imaju mušterija koje kupuju i 10-15 kilograma. Cijena je ista kao i prošle godine; 2.400 dinara kilogram. Cijenu nisu povećavali, jer je rod ove godine bio dobar pa će se i s prošlogodišnjom cijenom paprika isplatiti.

Radna snaga

Proizvodnja paprike zahtijeva dosta fizičkog rada, paprika se ručno kopa, ručno bere, ručno bira i reže i priprema za sušenje. Čuvarđići nemaju problema

osigurati radnike za te poslove, ali kažu da su to uglavnom umirovljenici. Najmlađi radnik ima 60 godina.

»Bilo bi dobro da imamo dvije ekipe radnika. Jedni da beru, a drugi da odmah kada obrana paprika uvene rade pripremu za sušenje, ali nema toliko radnika, pa isti rade i na njivi i ovdje na čišćenju«, kaže Janja Čuvarđić.

Dug put od njive do pakirane paprike

Mljevena pakirana paprika kraj je proizvodnje koja počinje još u jesen. Tada se radi duboko oranje i prva prihrana.

»Prijeđe se sjetvospremačem da bi se gnojivo izmiješalo sa zemljom u dubini od 15 centimetara. U proljeće ide još jedna prihrana gnojivima na bazi fosfora i kalija. Sjetva je u travnju, obično kada posijem soju ide sjetva paprike. Sijali smo nekada ranije, ali joj treba i 25 dana da nikne, a kod kasnije sjetve nikne za 15 dana«, kaže Čuvarđić.

Na ovom gospodarstvu siju se sorte *katarina* i *horgoš-ka šestica*. Sjeme se ne kupuje, već se svake godine bira sjeme od najljepših i najkrupnijih paprika. Suši se prirodno i čuva do sjetve. Prije same sjetve prosije se kako bi za sjetvu ostala zrna približno iste veličine. Od sjetve do berbe paprika zahtijeva danonoćnu brigu. Ove godine bilo je potrebe za čak tri špricanja, tri puta se kopa ručno, prije toga para (šparta). Čuvarđići nemaju sustav za navodnjavanje. Kaže Franja, urod je možda manji bez navodnjavanja, ali je paprika kvalitetnija. Ova godina bila je dobra, jer je u svibnju i lipnju bilo dovoljno kiše, a jesen je bila sušna i topla.

Berba kreće kada paprika dobro sazrije, kada dobije tamno crvenu boju. To je obično kraj rujna.

»Obranu papriku čuvamo u plastičnim gajbicama. Prije smo to radili u mrežastim vrećama, nisu one loše, ali je teško vaditi papriku iz njih. Zašto smo prešli na plastične rupičaste gajbice? U njima paprika dozrijeva najmanje još 14 dana. U prirodnim uvjetima. Mi je držimo pod natkrivenom terasom, na propuh. Tu vene, dozrijeva i tu se još pokaže koja nije dobra. Kada se osuši, paprika se prebira, čisti, reže i ide u sušaru. Mi je režemo, jer se pokazalo da se tako bolje suši nego da u sušaru ide cijela«, kaže Franja.

Čuvarđići imaju dvije sušare: jednu na drva, a drugu na struju. Koliko će se paprika sušiti ovisi od toga koliko je sirova, a obično je to od 25 do 40 sati. Ova jesen bila je sušna pa u paprici, u spužvastom dijelu kod sjemena nije bilo puno vode, pa je i sušenje išlo brže.

»Poslije sušenja paprika ide na mljevenje. Prvo grublje, onda sitnije još kroz jedan mlin i na kraju je dva puta meljemo na kamenu. Jedan dio sjemena mora ostati zbog eteričnih ulja i kamen kada melje melje u mikrone i cijedi ulje iz sjemena, što daje lijepu boju«, pojašnjava Čuvarđić.

Paprike još ima na njivi, to je trebala biti treća berba, ali kako su papriku uhvatila dva mraza Čuvarđići je neće brati, jer kvaliteta nije kao iz prve dvije berbe. A, kažu, rodilo je ove godine toliko da će i bez treće berbe imati znatno veću proizvodnju nego lani.

Kao i kod drugih ratarskih kultura i ovdje se mora poštovati plodored, pa se na istu parcelu paprika može sijati tek svake četvrte-pete godine. Najbolji predusjev je pšenica.

Čuvarđići su dugo jedini proizvođači paprike u salašima Nenadić. Ovu proizvodnju nedavno je počeo i jedan mlađi poljoprivrednik, ali ne na tolikoj površini kao Čuvarđići.

Z. V.

Prilike u Bunjevačko-šokačkoj stranci, Korošecova poruka Bunjevcima

11. XI. 1923. – Nova pošta piše o prilikama u Bunjevačko-šokačkoj stranci. Člankopisac piše da oni članovi Bunjevačko-šokačke stranke koji su bliži Zagrebu (**Stjepanu Radiću**) nego Ljubljani (**Antonu Korošecu**) »zahtevaju da se propaganda medju Bunjevcima pojača i da stranka pod barjakom Hrvatsva udje u mase«. U nastavku članka piše: »Ovih dana održaće se kongres stranke po svoj prilici u Subotici i to pre sastanka Skupštine to jest pre 20. novembra. Na kongresu će se raspravljati o dosadanjem radu stranke i o promeni taktike za buduće«.

11. XI. 1923. – Nova pošta piše da je Gradski senat Subotice riješio na svojoj posljednjoj sjednici da podigne jednu veliku stražarnicu na željezničkoj pruzi koja vodi za Budimpeštu, i to za pograničnu stražu. »To je učinjeno zbog toga, što na toj strani naši dvovlasnici najviše prelaze granicu...«. Dvovlasnici su bili ljudi čija imanja su nakon mira u Trianonu 1920. ostala dijelom na teritoriju Mađarske, a dijelom na teritoriju Kraljevine SHS. Većinom su bili Bunjevci Hrvati, ali je bilo i Mađara, Nijemaca i Srba.

13. XI. 1923. – Nova pošta piše prigodom dana kada je u Suboticu ušla Vojska Kraljevine Srbije: »Suboticu treba probuditi, preporoditi i iz nje napraviti grad i kulu našeg (jugoslavenskog) nacionalizma. Ako je ona do pre oslobodjenja bila osudjena na trećerazrednu rolu provincijske selendre, ona u našoj slobodnoj državi mora da se razvije u domenu svih naših nacionalnih i kulturnih nastojanja«.

14. XI. 1923. – Nova pošta piše da **Anton Korošec**, vođa Slovenske ljudske stranke, stavlja ultimatum Bunjevačko-šokačkoj stranci. »Ili uz mene (Korošeca) ili uz Radićevce (HRSS)«. Dalje piše: »Korošec traži u ovoj poruci energično da Radićevci prestanu za uvek sa svakom propagandom medju Bunjevcima u Vojvodini koja je u poslednje vreme osobito jaka«.

14. XI. 1923. – Nova pošta piše o radovima oko uređenja muslimanskog groblja u Subotici: »Groblje se nalazi uz vojno groblje. Troškove oko uređenja novoga groblja

snosio je državni erar. Najveća zasluga, da je ovo groblje uređeno ide Vojnom imamu I. Armijske Oblasti Huseinu Jaluću i g. Šabiću, imamu kod ovdašnje potiske divizije«.

15. XI. 1923. – Nova pošta piše o Gradskom kazalištu Subotica. Člankopisac pod pseudonimom **Arbiter** piše da »najveća krivica leži na članovima pozorišnog odbora,

koji u svom poverenom delokrugu ništa ne rade«. Međutim, člankopisac dalje navodi: »Pošto subotička gradska uprava konstantno ubire pozorišni porez i prima izvesne prinose za fond pozorišta, nadamo se da u tom fondu ima novaca, kojim bi se mogao otpočeti organizatoran rad«.

16. XI. 1923. – Nova pošta piše da je Hrvatska republikanska seljačka stranka održala 15. XI. u Zagrebu sjednicu na kojoj se raspravljalo o kongresu Bunjevačko-šokačke stranke koji će biti održan 18. XI. Na kongres BŠS-a delegirana su dvojica vodećih radićevskih političara, među kojima **Vladko Maček**.

17. XI. 1922. – *Bácsmegyei Napló* piše o trećem danu suđenja u predmetu protiv **Mojsija Moce Stojkova** i njegovih drugova. Člankopisac piše da je trgovac **Franjo Vidaković** iz Lemeša, koji se veže za ovaj slučaj, poznat po imenu »bácskai nábob« (bački bogataš).

17. XI. 1924. – *Bácsmegyei Napló* piše o kandidacijskom odboru Narodne radikalne stranke u Subotici. Naglašava da na izborima za kandidate NRS za predstojeće izbore u veljači 1925. nije sudjelovao bivši narodni zastupnik i radikalski prvak iz Subotice **Ivan Crnković**, posjednik.

Nagrada za Josipa Gorjanca

BEOGRAD – Josip Gorjanac (14 godina) iz Sombora dobitnik je treće nagrade u kategoriji autora od 14 do 18 godina na Memorijalnom natjecanju za mlade kompozitore **Andrija Čikić**. Gorjanac je nagrađen za kompoziciju *Remniniscenza*.

Natječaj **Andrija Čikić** raspisuje Zadužbina **Ilije M. Kolarca** u Beogradu. Natječaj se raspisuje za jednu kompoziciju za klavir ili bilo koji drugi harmonski instrument (ukoliko klavir nije primarni) koju skladaju **djeca uzrasta od 10 do 18 godina**.

Dani hrvatske kulture u Somboru

SOMBOR – Udruga građana **Urbani Šokci** organizira manifestaciju Dani hrvatske kulture 2023., koja će biti održana večeras (petak, 17. studenoga) u prostorijama Gradske kuće u Somboru. Početak je u 19 sati.

Divanim šokački u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* organizira književno-jezičnu manifestaciju *Divanim šokački* koja će biti održana sutra (subota, 18. studenoga) u Domu kulture u Mono-

štoru. »Program će biti posvećen bečarima, bečarenju, bečarcu, pismi, muškom divanu i ruvu... Poslušajte na koji način je Šokac (dada, stari...) upleo svoj identitet u nematerijalnu kulturnu baštinu Monoštora«, najavljuju organizatori. Početak je u 19 sati.

(Foto: FB stranica Nas Monostor)

Otkazana predstava Salon mame Tereze

SUBOTICA – Predstava *Salon mame Tereze* Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo*, koja je trebala biti igrana u nedjelju, 19. studenoga, otkazuje se zbog bolesti glumice. O novom terminu predstave publika će biti pravovremeno obaviještena, objavili su organizatori.

Šokačko veče u Sonti

SONTA – KPZH *Šokadija* iz Sonte organizira *Šokačko veče* koje će biti održano u subotu, 25. studenoga, u Domu kulture u Sonti, s početkom u 19 sati. Ovo je manifestacija narodnog stvaralaštva koja uključuje pučku poeziju, pjesme i ples, pučko ruho, tamburašku glazbu, izložbu likovnih i etno radova. Bit će proglašeni i rezultati pjesničkoga natječaja *Za lipu rič*.

35 godina Ansambla Hajo

SUBOTICA – Subotički Ansambl *Hajo* će povodom 35. obljetnice postojanja održati koncert *Vrime piše priče* u nedjelju, 26. studenoga, u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Gosti koncerta bit će vokalna solistica **Antonija Dulić** i klapa *More*. Početak je u 20 sati, a ulaznice se mogu kupiti ili rezervirati pozivom na broj telefona +381/63/8087-839.

Nakladničko vijeće NIU Hrvatska riječ: Poziv za slanje rukopisa

Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2024. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje rukopisa je do 31. prosinca 2023. godine.

O uvrštanju rukopisa u nakladnički plan za 2024. odlučivat će Nakladničko vijeće. Prispjeli rukopisi se ne vraćaju autorima.

Godišnji koncert folklorša HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice

Hopa, cupa, skoči

U četiri skupine Folklorni odjel trenutčno ima oko 150 članova

Folklori odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice priredio je u dvije večeri, 12. i 13. studenoga, godišnji koncert na kojem su reprezentativni izvođački i predizvođački ansambl te dječje skupine prikazali što su naučili novoga ili usavršili od prijašnjeg sličnog nastupa. Uz brojne točke s bunjevačkim plesovima i pjesmama (*Splet bunjevačkih plesova, Cupanica i druga kola, Bunjevačko momačko kolo, Kolo igra, tamburica svira*), na programu su se našle i koreografije *Stari splitski plesovi*,

Férfi tánc – muški mađarski ples, Kad su guske gakale – Dječje igre, plesovi i pjesme iz Panonske nizije, Šopske igre, Vlaško nadigravanje, Lindo – dubrovačka poskočica, Pjesme i plesovi iz Međimurja (premijera izvođačkog ansambla) i *Hopa, cupa, skoči – Dječje igre, plesovi i pjesme iz Slavonije* (premijera dječje skupine).

Nastupila je i Ženska pjevačka skupina *Prelje* (s pjesmama iz Hrvatskoga zagorja i s otoka Suska) i orkestar Centra, koji su sastavni dio Folklornoga odjela.

Cjelovita slika

Voditelj Folklornog odjela **Marin Jaramazović** kaže kako je ovim koncertom prikazan rad cjelokupnog odjela. Dječje skupine imale su svoj samostalni godišnji koncert već ranije krajem lipnja, a Izvođački ansambl će u prosincu imati zasebni koncert u maniri plesnih predstava, poput prijašnjih *Mementa 1 i 2*.

»Publici nastojimo ponuditi i ovakve klasične folklorne koncerte, ali i suvremenije plesne predstave«, kaže Jaramazović.

U četiri skupine Folklorni odjel trenutčno ima oko 150 članova, što ih, po nekim procjenama, čini najjačom folklornom sekcijom u Subotici. Osim Jaramazovića, s folkloršima rade **Nemanja Sarić** i **Martina Vojnić Tunić**. *Prelje* vodi **Ines Bajić**, a orkestar Centra **Zvezdan Bašić Palković**. Garderobijerka je **Ružica Kozma**.

Nove generacije

Martina Vojnić Tunić folklorom se bavi već dvanaest godina, a asistentica je godinu dana. Kako kaže, zadovoljstvo joj je prenositi znanje na nove generacije.

»Osim što se uče plesovi, preko folklor se i putuje, upoznaju se novi ljudi i zemlje. U HKC-u imamo mladih folklorista, motivacija da dolaze im je jača kada na folklor ide i njihovo društvo«, kaže Martina Vojnić Tunić.

Nakon koncerta plesači su bili vidno zadovoljni predstavljanjem pred domaćom publikom.

Nikolina Crnković iz Izvođačkog ansambla devet se godina bavi tradicijskim plesovima.

»Jako volim igrati, dvije godine sam u *Bunjevačkom kolu*, imamo lijepe zajedničke uspomene s koncerata i putovanja. Osim bunjevačkih, najdraže su mi šopske igre, *Lindó*, igre iz Srbije«, priča Nikolina.

Petra Pirša folklorom se bavi nešto više od godinu dana i kaže kako je tu upoznala puno novih mladih od kojih su joj neki sada bliski prijatelji.

»Na folklor idem da bih upoznala nove ljude i da bih naučila više o tradicijskoj kulturi bunjevačkih Hrvata. Probe imamo tri puta tjedno, zahvalni smo našim voditeljima što se trude oko nas. Za koncerte, poput ovoga, imamo dobre pripreme. I putovanja su zanimljiva, do sada sam putovala u Hrvatsku, a nadam se da ćemo putovati i negdje dalje. Najdraža koreografija su mi bunjevački plesovi«, kaže Petra.

I u upravi HKC-a veoma su zadovoljni radom Folklornog odjela. Iza Odjela je uspješna godina, puno se nastupalo u Subotici i okolici, a nisu izostali ni nastupi u inozemstvu: putovalo se u Hrvatsku – u Ivankovo, na festival *Leron* u Vodnjanu (gdje je izvođački ansambl osvojio prvu nagradu), a značajno je bilo i sudjelovanje na glasovitim *Vinkovačkim jesenima*.

D. B. P.

Gostovanje KUD-a *Stjepan Radić* iz Pridvorja i ženske klape *Figurin*

Duh Mediterana u Vojvodini

Hrvatski kulturni centar Novi Sad je u subotu, 11. studenoga, bio organizator koncerta »Ictum urbis & Leto u Novom Sadu« održanog u amfiteatru SPENS-a. Tom prilikom pred novosadskom publikom predstavili su se KUD *Stjepan Radić* iz Pridvorja (Konavle) i ženska klapa *Figurin* iz Zagreba.

»Večeras smo doveli duh Mediterana«, rekla je na početku programa predsjednica HKC-a Novi Sad **Jasna Čordaš**. Doista, kroz glazbu i ples taj duh je oživio, pa makar i na kratko. Novosadska publika je imala priliku čuti jedan tradicijski instrument – lijericu, tipičan za južnodalmatinske krajeve, a svoje umijeće su demonstrirali i mladi glazbenici iz mandolinske sekcije KUD-a *Stjepan Radić*. Bilo je mjesta i za zdravicu iz toga kraja. Ipak, dame iz klape *Figurin* svojim pjevanjem nikog nisu ostavile ravnodušnim što se dalo primijetiti po glasnim aplauzima koje su dobile nakon svake izvedbe.

Dubrovačka tradicija

»Nama je veliko zadovoljstvo što smo ovdje večeras i što možemo biti prenositelji one najbolje dubrovačke tradicije koja je miroljubiva, humanistička, koja povezuje ljude i koja kroz kulturu radi najbolju promidžbu Hrvatske, evo danas i ovdje u Vojvodini i Srbiji«, rekao je predsjednik KUD-a *Stjepan Radić* **Vlaho Mujo**.

KUD *Stjepan Radić* osnovan je 1996. godine. Kao zanimljivost Mujo je naveo kako su daleke 1939. na Smotri hrvatske seljačke kulture u Zagrebu nastupile i folklorne skupine iz Konavala i Subotice.

»Nakon 84 godine Konavle i Vojvodinu ponovo je povezao Hrvatski kulturni centar iz Novog Sada i na tome im zahvaljujem«, rekao je Mujo.

Jezgru klape *Figurin* iz Zagreba čine Dubrovkinje, nekadašnje studentice koje su ostale živjeti u hrvatskoj pri-

jestolnici. Nagrađivana je na više festivala i spada među najbolje klape u Hrvatskoj.

Kulturna suradnja

»Prošle smo godine uspjeli ugostiti poznati zbor *Lipa* iz Osijeka, a sada jedan od najboljih hrvatskih folklor, a s njima i jednu klapu koja je, kako Vlaho kaže, jedna od najboljih u Hrvatskoj. Lani smo s crkvenim zborom iz Karlovaca uzvratili Osječanima, bili smo u Osijeku i zajedno organizirali božićni koncert. Potrudit ćemo se isto tako da Novosađani budu u Konavlima i Dubrovniku, uključiti sve hrvatske udruge i nastojati pokazati sve ono što Novi Sad i Srijem imaju ponuditi«, kaže **Dražen Deranja** iz novosadskog HKC-a.

Prije Novog Sada gosti iz Hrvatske održali su koncert i u Srijemskim Karlovcima, u kapeli Gospe od mira. Među ostalim, posjetili su i *Spomen dom bana Josipa Jelačića* u Petrovaradinu, a posjetom Srijemskoj Mitrovici i prijemom kod biskupa **Fabijana Svaline** zaključili su svoj posjet Vojvodini.

I. Benčik / Foto: Igor Čolak

U Perlezu obilježeno 100 godina od rođenja Pavice (Karlavaris) Mrazović

Sjećanje na uglednu germanisticu

Društvo *Baštinar* je 11. studenoga, u okviru programa »Banatsko naslijeđe obitelji Karlavaris 2023./2024.«, organiziralo u Perlezu obilježavanje stoljeća rođenja **Pavice Mrazović** rođ. **Karlavaris**, najznačajnije ovdašnje germanistice, podrijetlom Hrvatice. Izložba i tribina ovim povodom organizirane su u mjestu u kojem je Mrazović rođena, i to u okviru programa koji za iduću godinu priprema i obilježavanje stogodišnjice rođenja njezinoga brata **Bogomila Karlavarisa**, čuvenoga slikara i likovnog pedagoga.

Pavica Mrazović (1923. – 2003.) najstarije je dijete iz obitelji **Ivana Karlavarisa** i **Eve Fisher**, Njemice koja je

On dodaje kako se na okruglom stolu govorilo o djelu Pavice Mrazović, i to od strane njezine prijateljice i učenice, profesorice njemačkog jezika u mirovini **Mile Marinković-Bročić**, profesora na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu akademika **Milivoja Nenina**, te dr. **Natalije Ludoški**, profesorice u zrenjaninskoj gimnaziji, a pročitano je i pismo koje je poslala prof. dr. **Jelena Kostić-Tomović**, redovita profesorica na Filološkom fakultetu u Beogradu.

»Trudimo se pokazati kako je davanje imena nekim prostorima kao što je, primjerice seoska knjižnica (koja od protekla godine nosi ime Pavice Mrazović) ili građenje spomen

Pavica Mrazović (1923. – 2003.)

živjela u Perlezu, tako da joj je u neku ruku njemački bio materinski jezik. Poslije rata Pavica se odselila u Novi Sad. Diplomirala je 1960. godine na Katedri za njemački jezik Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Na istoj katedri doktorirala je 1972. godine, gdje kasnije postaje i redovita profesorica. Iz njenog opusa izdvaja se *Nemačko-srpskohrvatski frazeološki rečnik* (1981.) koji se smatra kapitalnim ostvarenjem ovdašnje germanistike. Godine 1987. godine uručena joj je Zlatna Geteova medalja, a 1992. godine postala je i laureat Ordena za zasluge Savezne Republike Njemačke. Godine 2019. jedna ulica u Novom Sadu nazvana je po njoj, a od prošle godine njezino ime nosi i mjesna knjižnica u Perlezu.

»Društvo *Baštinar* se trudi sačuvati uspomenu na sve Perležane koji su zadužili našu zemlju«, kaže predsjednik te udruge **Zoran Stojčić**.

obilježja, poput spomenika Perležanki **Isidori Žebeljan**, način da se sačuvaju sjećanja. A sjećanje predstavlja stalno podsjećanje na neko ime, neki lik, nečije djelo, koje će biti stalno u ušima ljudi i djece koja trebaju vidjeti da su ljudi koji su se u prošlosti rodili i odrastali u malim sredinama napravili karijere i da su ostavili veliki trag. Pokazujemo kako odrastanje u manjim mjestima, kao što je Perlez, ne treba doživljavati kao nešto što je depresivno, degradirajuće, već da je moguće ako čovjek ima volje i želje da se naprave čak i svjetske karijere«, objašnjava Zoran Stojčić.

Projekt »Banatsko naslijeđe obitelji Karlavaris 2023./2024.« sufinanciralo je Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, u ime kojega je izložbi i tribini u Perlezu nazočio zamjenik tajnice **Goran Kaurić**.

M. T.

Zagrebački nadbiskup mons. Dražen Kutleša u posjetu Matici

Zagrebački nadbiskup i metropolit te predsjednik Hrvatske biskupske konferencije mons. dr. **Dražen Kutleša** posjetio je Hrvatski dom – Maticu u subotu, 11.

studenoga uoči biskupskog ređenja mons. **Franje Fazekasa**.

U Matici su ga primili predstavnici sve tri institucije – predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**, ravnatelj Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* **Ladislav Suknović** te član Izvršnog odbora HNV-a za informiranje **Ninoslav Radak**.

J. D. B.

DSHV obnovio vitraj u crkvi u Hrtkovcima

Vitraj s prikazom Srca Isusova u župnoj crkvi sv. Klementa, pape i mučenika u Hrtkovcima obnovljen je uz pomoć donacije koju je ovoj srijemskoj župi uputio Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

Ovaj je vitraj stradao tijekom nevremena koje je dva puta u srpnju ove godine

poharalo Srijem i načinilo veliku štetu na brojnim crkvama Srijemske biskupije, uz ovu.

»Budući da DSHV kao parlamentarna stranka dobiva sredstva za svoje funkcioniranje, držimo da jedan dio tih sredstava mora biti upućen i za potrebe za koje dobivamo zamolbe. Smatramo kako tako potičemo zajednice u kojima žive Hrvati, makar su ta sredstva za sada skromna. Radujemo se susretu s našim sunarodnjacima i župljanima na predstojećem hrtkovačkom proštenju. Ustrajno uz naš narod!«, izjava je koja stoji na Facebook stranici DSHV-a.

Foto: DSHV

Blagoslov torbi i posjet crkvi u Berkasovu

Tijekom svetih misa u župama Šid, Sot, Erdevik i Morović, te filijalama Vašica, Ljuba, Bingula, Berkasovo, učenici su u prikaznoj procesiji, svatko u svome selu, pred oltarom ostavili svoje školske torbe.

Nakon molitve vjernika, a prije prinosa darova kruha i vina, župnik **Nikica Bošnjaković** pozvao je djecu da uzmu ispred oltara svoje torbe i prikažu ih s poniznom

vjerom Duhu Svetome.

Učenici su posebno bili potaknuti da se sjete najtežih predmeta u školi i nastavnika/profesora pred kojima imaju tremu, da izreknu molitvu Učitelju Gospodinu Isusu za sve njih. Župnik Bošnjaković je blagoslovio svetom vodom svaku torbu na rukama učenika i svakog učenika.

U subotu, 11. studenoga, na spomendan sv. Martina, djeca su pohodila filijalnu crkvu u Berkasovu koja je posvećena upravo sv. Martinu, a koju koriste grkokatolički vjernici.

Srijemska biskupija

Vič. Tomislav Vojnić Mijatov novi upravitelj župe sv. Juraj

Subotička župa sv. Jurja dobila je novog upravitelja, vič. **Tomislava Vojnića Mijatova**. Službu župnika do sada je vršio novozaređeni biskup mons. **Franjo Fazekas**.

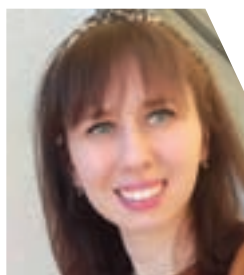

Vič. Mijatov u ovoj župi do sada je obavljao službu župnog vikara.

Duhovna obnova u čast Prečistom srcu Marijinu

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske bit će održana desetodnevna duhovna obnova u čast Prečistom srcu Marijinu.

Od 29. studenoga do 8. prosinca svake večeri molit će se u 17 sati krunica, a u 17.30 bit će služena sveta misa, propovijed i zavjetna pobožnost. Posljednjeg dana, 8. prosinca, nakon krunice u 17 sati, na misi u 17.30 sati bit će svečana sveta misa i posveta prečistom Srcu Marijinu.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Aktivna priprava za susret s Gospodinom

Liturgijska čitanja nas i ove nedjelje upozoravaju na iznenadnost Božjeg dolaska. Kada će Gospodin ponovno doći među nas, nitko ne zna. Iako već stoljećima mnogi pokušavaju na različite načine izračunati datum sudnjeg dana, svi su se njihovi izračuni pokazali netočnima. To je tajna skrivena od ljudi. Isus je kazao da ni on ne zna kada će to biti, to zna samo Otac. A zašto se ljudi trude toliko doznati datum Gospodinovog dolaska? Da bi bili pripravi. Bog nam kroz Sveto pismo često poručuje koliko je važno dočekati dan njegova dolaska spremno, a teško je stalno biti spreman; čovjek se poslije nekog vremena opusti te se izlaže opasnosti da ga Gospodin zatekne nespremna. Ipak, Bog od vjernika očekuje pripravnost, jer samo onaj tko se oko pripravnosti trudi, nastoji živjeti svoje vjerničko poslanje na ispravan način. Čim u tome popusti, u njegovom životu sve manje postaje vidljivo da je on Kristov nasljedovatelj, postaje sve sličniji svijetu, postaju mu važnije ovozemaljske stvari. Zato Bog ne otkriva vrijeme svoga drugog dolaska, jer želi da oni koji vjeruju uvijek budu pripravi, da cijeli svoj život slijede put koji ih vodi u vječnost.

Neočekivani dolazak

Pavao u poslanici Solunjanima: »Ta i sami dobro znate da Dan Gospodnji dolazi baš kao kradljivac u noći. Dok još budu govorili: 'Mir i sigurnost', zadesit će ih iznenadna propast kao trudovi trudnicu i neće umaći« (1Sol 5,2-3). Najopasnije za kršćanina je uljuljkanost u sadašnji trenutak. I pogled u budućnost kod vjernika je pogled u sutra, u sljedeći mjesec, možda godinu. A taj pogled prikovan je za zemlju, za prolazno. Vjernik mora podići pogled prema Nebu, prema vječnosti. Pogled u budućnost ne treba ograničavati

prolaznim ciljevima nego težiti za onim za čega smo stvoreni, a to je život vječni. Onaj tko je okrenut vječnosti spreman je za susret s Gospodinom uvijek i tom se susretu raduje.

Pavlovo upozorenje ne treba shvatiti naivno nego već od ovog trenutka nastojati oko priprave za Gospodinov dolazak. Za vjernika nema mira i sigurnosti, jer Gospodin možda već dolazi.

Djelovanje

O iznenadnom Gospodinovom dolasku govori i Isus u prisposobi o slugama kojima je Gospodar povjerio talente (usp. Mt 25,14-30). Dvojica povjerene talente umnažaju do gospodareva povratka, a jedan ih zakopava i vraća gospodaru koliko je i primio. Gospodar se rasrdio na beskorisnog slugu i bacio ga van u tamu, gdje je plač i škrgut zubi, a prvu dvojicu je nagradio. Ovom prisposobom Isus nam poručuje da čekanje sudnjega dana ne smije biti pasivno već se od nas zahtijeva djelatno čekanje. Pripravljati se za susret s Gospodinom ne znači samo kloniti se grijeha nego Gospodin želi da mu služimo i budemo korisni. Kršćanin za svoga života treba raditi za kraljevstvo Božje, on je sluga Gospodinov. A sluga ne sjedi kako ne bi ništa pogriješio nego radi najbolje što zna i može, pa čak i ako pogriješi, trudi se popraviti se i raditi još bolje. Biti Kristov učenik znači djelovati za Božje kraljevstvo, znači širiti radosnu vijest i djelima otkrivati svoju pripadnost Kristu.

Zato biti pripravan zapravo znači djelatno, odgovorno i vjerno služenje koje donosi plodove. Budući da ne znamo ni dana ni časa, pozvani smo već danas tako služiti, kako ne bismo bili iznenađeni i bačeni u vječnu tamu, poput sluga koji nije ništa učinio za svoga gospodara.

Čardak

Simbol prošlih vremena

Čardak je u nekim slučajevima mogao biti čak i statusni simbol – što je veći čardak, značilo je da gazda posjeduje više zemlje

Ovisno o mjestu gdje živimo, riječ čardak može imati drugačije značenje. Riječ čardak je turizam (turski *çardak* < perzijski *čārṭāq*: zgrada na četiri svoda), a u našim vojvođanskim krajevima predstavlja spremište za kukuruz u klipu. Kao takav, bio je idealan za prirodno sušenje kukuruza koji se koristio za prehranu životinja. Kako znamo, životinje su bile sastavni dio skoro svih kućanstava u prošlim vremenima, što je kukuruz činilo osnovnom namirnicom za prehranu stoke. Kukuruz se koristio za vlastite potrebe, samo su rijetki prodavali višak koji im nije bio potreban.

Čardak je u nekim slučajevima mogao biti čak i statusni simbol – što je veći čardak, značilo je da gazda posjeduje više zemlje. Bilo je više tipova čardaka koje smo mogli vidjeti, kako po salašima tako i u varoškim kućama. Pravljeni su uglavnom od bagremovih stupova koji su služili kao osnova zbog svojeg svojstva kao čvrstog i izdržljivog drveta i leca, drvenih letvi, koje su se zakivale na način da se ostavi prostor dovoljno širok za strujanje zraka, a dovoljno uzak kako klip kukuruza ne bi ispadao. U tom kontekstu možemo vidjeti kako je bagrem (*drač*) sađen po salašima ne samo zbog ukrasa nego kao si-

rovina korištena za potrebe jednog seoskog kućanstva. Bilo je i varijanti gdje se čardak pravio s visoko dignutim podom, jer su ispod njega pravili prostorije za domaće životinje poput svinja i kokošaka. Neki čardaci su imali zabate zidane od cigala, pa su još bili i stilski uređeni, to se uglavnom moglo vidjeti u varoši. Pokrivani su crjepovima, kako snijeg i kiša ne bi predstavljali problem kukuruzu. Čardaci su bili aktualni u vrijeme ručnog branja kukuruza, ali i kasnije u vrijeme mehanizacije, poput berača vučenih traktorima.

Berači kukuruza čak iz Bosne

U razgovoru sa starijima često sam slušao priče o dolasku berača kukuruza iz Bosne koji su tjednima ostajali ovdje i uslužno brali kukuruze. Bili su izrazito marljivi radnici, radili su od ranog jutra do kasne večeri, a umjesto novcem, plaćani su određenom količinom kukuruza u klipovima koje su vagonima odnosili svojim kućama u Bosnu. Branje su obavljali ručno, *košarima* (košarama) su tovarili na prikolice i špeditere, sjekli su kukurozovinu i slagali je u *klupe*, te ostavljali na njivi. Kasnije su

tu kukurozovinu koristili vlasnici njiva za ishranu krava, a *ogrizine* su koristili kao ogrjev. Sakupljen kukuruz se sortirao još na njivi, redovne i velike klipove su ubacivali u prikolice, a sitne su stavljali sa strane, te su ih ljudi odmah davali kao hranu stoci. Nakon što bi se kukuruz donio na salaš, istresao se na gomilu, ručno čistio te košarima nosio u čardak. Od *ljusku-re* koja je ostajala nakon čišćenja kukuruza ljudi su, na primjer, punili dušeke. Čardak se punio do vrha, pravio se zid od klipova kako bi se mogao još više napuniti prazan prostor do samog krova čardaka. Zato se išlo tako visoko, jer u procesu sušenja zrno kukuruza se skupljalo pa se i sama zapremina u čardaku smanjivala za određeni postotak. Kasnije se za unošenje kukuruza u čardak koristio elevator, stroj koji je putem pokretne trake nosio kukuruz do vrha, te se izgubila potreba za *košarima*. Nakon što se kukuruz osušio, krunio se, a od klipa su ostajale *čutke* koje su također korištene kao ogrjev.

Možemo vidjeti kako su nekada ljudi imali za cilj maksimalno korištenje proizvedenih resursa, što nažalost u današnje vrijeme nije uvijek slučaj. Čardak je bio odličan izum

upravo zbog toga što su ljudi mogli ostavljati sirove klipove u njih, ne brinući se o kvarljivosti kukuruza. Danas su vrlo rijetki poljoprivrednici koji se odlučuju za branje kukuruza mehaniziranim beračima kako bi klipove ostavljali u čardake, iako na taj način ne moraju skladištiti zrno kukuruza u silose sa sušarama, jer u suprotnom zrno kukuruza bi se pokvarilo zbog vlage.

Slobodno možemo reći da, na neki način, čardacima također dugujemo zahvalnost što su generacije naših obitelji opstajale na ovim prostorima. Stoga, prije nego što srušite stari čardak razmislite o njegovoj prenamjeni, jer ipak, i on ima »dušu«.

Iz Hrvatske enciklopedije...

O različitim značenjima pojma čardak Hrvatska enciklopedija navodi sljedeće:

1. Katna kuća s izbočenim gornjim dijelom, ili pak poljska koliba na stupovima.
2. Drvena promatračnica, stražarnica na graničnoj crti Vojne krajine, podignuta na stupovima, s puškarnicama i povlačnim ljestvama; potječu iz XVI. i XVII. st., a čitav niz sagrađen je u XVIII. i XIX. stoljeću.
3. Jednokatna drvena seoska kuća u Pokuplju, Tropolju i Posavini.
4. Katno spremište za kukuruz u selima istočne Hrvatske.
5. Čardak među rogovima, potkrovnna soba u bosanskoj kući brvnari.
6. Natkriveni balkon većih dimenzija bez prozora na balkanskim manastirskim konacima.
7. Čardaklija, prostorija na najvišem katu orijentalne kuće, dijelom izbočena na ulicu.

Ivan Ušumović

KONCERT

26. XI. 2023.
20 SATI

TEHNIČKA ŠKOLA
„IVAN SARIĆ”
SUBOTICA

VRIME PIŠE PRIČE

hajo

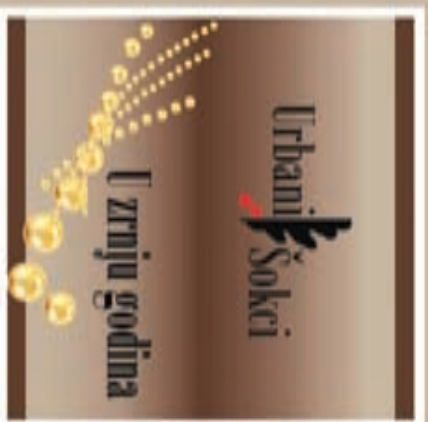
35 GODINA

ANSAMBL

GOSTI: ANTONIJA DULIĆ I KLAPA „MORE”

Dani hrvatske kulture 2023.

"Urbanii Šokci u zrnju godina"

Gradska kuća Sombor
Trg sv. Trojstva
Petak 17.11.2023. sa početkom u 19 sati

Grad Sombor

Ministarstvo kulture
Republike Hrvatske

HR
RIJEČ

Učenici srednjih škola na *Interliberu*

Učenici srednjih škola koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i njihovi profesori boravili su 11. studenoga na 45. međunarodnom sajmu knjiga *Interliber* u Zagrebu, u organizaciji Hrvatskog prosvjetnog društva *Bela Gabrić* i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji.

Na ovogodišnjem posjetu *Interliberu* sudjelovalo je 95 učenika i profesora iz subotičkih srednjih škola – Politehničke škole, Gimnazije *Svetožar Marković* i Srednje

medicinske škole. Osim boravka na Zagrebačkom velesajmu i *Interliberu*, učenici i profesori imali su prigodu posjetiti i centar Zagreba.

U ime HNV-a s učenicima i profesorima putovala su članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević** i predsjednica HPD-a *Bela Gabrić* **Margareta Uršal**.

Izvor: HNV

Već dvadeset drugi put se kazuje naša lijepa riječ, rič

Sutra u Subotici Pokrajinska smotra recitatora

Sutra, 18. studenoga, u 10 sati u čitaonici Gradske knjižnice Subotica počinje Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku. Na ovom, 22. po redu, natjecanju, koje organizira Hrvatska čitaonica, nastupit će najbolji recitatori iz cijele Vojvodine u tri dobne kategorije – mlađi uzrast (od 1. do 4. razreda osnovne škole), srednji uzrast (od 5. do 8. razreda osnovne škole) i stariji uzrast (srednjoškolci i studenti). Pobjednici sutrašnje smotre će osigurati sebi mjesto na jednodnevnom izletu u Osijek koji bi se trebao desiti 9. prosinca, najavljuju organizatori,

a svaki sudionik dobit će i prekrasnu knjigu na hrvatskom jeziku kao uspomenu na ovaj događaj.

Ako ste ljubitelj lijepog kazivanja poezije, svratite sutra do subotičke knjižnice i uživajte jer ugođaj je zagarantiran.

B. I.

Poštivanje različitosti

16. studenoga – Međunarodni dan tolerancije

Od 1996. godine 16. studenoga se obilježava Međunarodni dan tolerancije, a utemeljili su ga Ujedinjeni narodi. Članice Generalne skupštine Ujedinjenih naroda su točno godinu dana prije toga potpisale Deklaraciju o principima tolerancije. I tako se svakog 16. studenoga podsjećamo na poštivanje i uvažavanje drukčijih od nas. Mada bismo toleranciju trebali prakticirati svaki dan.

Što je tolerancija?

Tolerancija je prema UNESCO-voj definiciji poštivanje, prihvaćanje i uvažavanje bogatstva različitosti.

Nasuprot tomu, nepravde, nasilje, diskriminiranje i govor mržnje posljedice su netolerantnog ponašanja.

Što znači biti tolerantan?

Znati da su razlike među ljudima potrebne i dobre.

Prihvatiti razlike kao vrijednost, a ne kao opasnost.

Uzimati u obzir stavove drugih.

Upoznavati različite kulture.

Prihvatiti različite stilove života i poglede na svijet.

Razumjeti razlike u mišljenju, religiji i vjerovanjima.

Ne pristajati na diskriminaciju.

Biti spreman na preispitivanje vlastitih stavova.

Tolerantna osoba se drži svojih uvjerenja, s tim što prihvaća činjenicu da i drugi imaju pravo na svoje mišljenje, kao i pravo da osoba bude ono što jeste.

Što ćeš izabrati?

Budimo i ostanimo tolerantni, prihvaćajući drugog i drugačijeg!

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterrenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa na više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za dogradnju objekta Doma učenika srednjih škola (smještajni kapaciteti) na k. p. br. 43063 i 7255/2 K. O. Donji grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonskog oblikovanja površina javne namjene i razrade lokacije (naručitelj projekta – Dom učenika srednjih škola)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 24. do 30. studenoga 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 24. do 30. studenoga 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 20. 11. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Zemlje Amazonije

Dijelovi tajanstvene prašume

Ovih dana opet nekako uživam u malim radostima i malim stvarima. Nekoliko me situacija podsjetilo na koliko toga moramo biti zahvalni. Naravno, ne mislim ovdje na zdravlje, ono je izvan svih kategorija. Mislim na okolnosti izvan nas samih.

Često me ljudi, kada pričam o životu u Segedinu, pitaju imam li ovdje društvo. Iskreno, ne znam što to ljudima znači. Ja sam dosta društveno biće i naravno da imam društvo u smislu da su ljudi oko mene s kojima razgovaram. No, nešto što prati ovu moju mađarsku fazu je da uživam u svom društvu. Volim se voditi na razna mjesta, događaje, šetnje, sportove. Puno mi je važnije imati nekoga koga možeš pozvati usred noći ako nešto pođe po zlu, bilo da se radi o liječniku, provalnicima, izgubljenom ključu od stana ili nečem trećem. Pa, imam to. A ono što me čudi je da mnogi nemaju ili jedva da imaju. Mislim da je to uvjet mirnog sna. Iako, ovisi i o osobi. Ponekad je više pitanje hoćete li nekoga pozvati. U velikom problemu, ne poznajući nikoga u gradu, pokucala bih na vrata prvog susjeda, a netko ne bi ni tražio pomoć svog prijatelja. Mi smo drugačiji.

I ne, moj uvod i razmišljanja nemaju mnogo veze s današnjim odredištem. Barem ne očito i izravno. Neke osobne sigurno. Neću objašnjavati, jer pisac može nešto zadržati za sebe.

Amazonija

U posljednje vrijeme dosta vremena provodim čitajući o Amazoniji, a prije svega o njezinim starosjedičkim narodima i njihovom načinu života. Također sam željela napisati nešto osnovno o svakoj amazonskoj zemlji, pa tim povodom otvaram ovu seriju. Prvu u nizu.

Vjerujem da ne postoji osoba na svijetu koja nije čula za Amazoniju, najpoznatiju prašumu na svijetu koja zau-

zima trećinu južnoameričkog kontinenta. Proteže se kroz čak devet država, a to su Brazil, Kolumbija, Peru, Venecuela, Ekvador, Gvajana, Bolivija, Francuska Gvajana i država Surinam. Ime je dobila po rijeci Amazon koja joj je donijela život. Iako rijeka Amazon nije najduža na svijetu, svi se slažu da je svakako najmoćnija. Duga preko 6.500 kilometara, duža od nje je samo rijeka Nil, ova južnoamerička rijeka ima veličanstveni bazen koji obuhvaća područje od preko 7 milijuna četvornih kilometara. Rijeka Amazona toliko je bogata da sadrži vode koliko tri velike svjetske rijeke zajedno: Mississippi, Yangtze i Nil.

Sva ta plemena

Amazonija je poznata i po svojim stanovnicima, autohtonim indijanskim plemenima od kojih mnoga nikada nisu imala dodira s ostatkom civilizacije i koja su vrlo osjetljiva na sve promjene vezane uz prašumu, pa tako i njezinu sječu. Svako pleme ima svoju jedinstvenu kulturu, jezik, tradiciju i način života. Neki od poznatijih autohtonih naroda Amazonije su: Kayapo, Ashaninka, Yanomami, Matsigenka, Huaorani, Witoto i Tucano. Važno je napomenuti da se domorodačka plemena Amazonije često suočavaju s prijetnjama poput gubitka svojih tradicionalnih teritorija, krčenja šuma, ilegalnih aktivnosti i klimatskih promjena. Očuvanje njihovih teritorija ključno je ne samo za njihov opstanak već i za očuvanje biološke raznolikosti i ekosustava cijele regije.

Ali plemena nisu jedini stanovnici ovih nabujalih prašuma. Njegova flora i fauna vrijedni su divljenja, strahopoštovanja i ostavljaju bez daha. Nadam se da ću uspjeti sve uvrstiti u seriju Amazonija. U svakom broju planiram tekst posvetiti jednoj od država Amazonije. Već u sljedećem broju družimo se u Brazilu.

Gorana Koporan

Memorijal Vilim Harangozó

Šampionski naslov za Bencea Bognára

Subotica je prošle nedjelje (12. studenoga) bila domaćin tradicionalnog stolnoteniskog turnira – Memorijal Vilim Harangozó. Na stolovima STK-a Spartak Inspira u dvorani, koja se nalazi u Gradskoj dvorani sportova, u slavu velikana subotičkog stolnog tenisa natjecali su se brojni igrači iz cijele države. Isprva po skupinama, a potom po izlučnom sustavu. U finalu su se našla dva najbolja subotička stolnotenisača: **Bence Bognár** i **Stefan Kostadinović** (državni prvaci u igri muških parova), a pobjeda i šampionski naslov pripali su Bognáru. A samo nekoliko sati prije vodili smo razgovor s budućim pobjednikom.

Bence Bognár

»Nakon završenih studijala u Pečuhu (Mađarska) vratio sam se u svoj matički klub Spartak, za koji nastupam u Super ligi Srbije. Imam odlične trenere i suigrače s kojima svakodnevno naporno treniram i vjerujem kako ću u bliskoj budućnosti još više napredovati u svojoj igri. Naslov prvaka države u igri parova skupa s klupskim kolegom Stefanom Kostadinovićem, koji smo proljetos osvojili u iznimno jakoj konkurenciji, čini me zbilja ponosnim jer već dugo nitko iz Subotice nije bio najbolji u državi.

S druge strane, to je i velika obveza za nastavak moje igrачke karijere. Imam 23 godine, mnogo sam u igri mirniji i sigurniji u sebe i mislim kako tek dolazi vrijeme mojih pravih rezultata. Što se tiče Memorijala Vilim Harangozó, konkurencija je zbilja solidna i volio bih se plasirati među četiri najbolja.«

Mi smo pogodili izbor sugovornika, a Bence Bognár je superiorno (bez izgubljenog seta) osvojio naslov pobjednika turnira i u potpunosti opravdao svoje riječi. Njegovo vrijeme zbilja dolazi, a još jedno izdanje tradicionalnog stolnoteniskog turnira – Memorijal Vilim Harangozó to je pokazalo u najljepšem svjetlu. U njegovu slavu, a na čast subotičkog stolnog tenisa.

D. P.

Parovi

Finalisti singla Bognár i Kostadinović igrali su skupa i finale konkurencije muških parova i osvojili drugo mjesto (umor od brojnih odigranih mečeva u pojedinačnoj konkurenciji i zajedničko finale učinili su svoje).

Šahovski turnir u spomen na Mirka Mamužića

Drugi po redu Memorijalni turnir u spomen na **Mirka Mamužića**, istaknutog subotičkog šahista i trenera, održan je u subotu, 11. studenoga, u prostorijama šah kluba *Šah Art* u Subotici.

Sudjelovalo je 43 igrača, od kojih su 20 omladinici. Omiljeni Mirkov učenik, IM **Novak Čabarkapa** obranio

je titulu, drugo mjesto pripalo je **Nebojši Pavkovu**, dok je treći **Nikola Skenderović** momak koji je upravo uz Mirka napravio prve šahovske poteze.

Najbolji u kategoriji do 18 godina bio je **Miloš Marković**. Zlatom su se okitili i **Aleksa Radnić** među pioniri-ma i **Anastazia Milenković** u kategoriji djevojaka, kao i FM **Obrad Sirotanović** koji je bio najbolji u kategoriji seniora 65+.

Pokrovitelji turnira bili su porodica Mamužić i poliklinika *Kuća zdravlja*.

TENIS

ATP Masters u Torinu

Osam najboljih tenisača svijeta, podijeljenih u dvije skupine (Zelena i Žuta) igraju ovoga tjedna u Torinu (Italija) za naslov pobjednika ATP Mastersa. Prvi favorit je najbolji tenisač svijeta **Novak Đoković**, a ovaj

prestižni turnir pokušat će osvojiti i **Alcaraz, Medvedev, Tsitsipas, Zverev, Rublev, Rune i Sinner**. Jedini predstavnik hrvatskog tenisa je **Ivan Dodig**, koji skupa

s **Krajicekom** nastupa na Mastersu najboljih igrača muških parova.

NOGOMET

Dva debitanta

Izbornik Hrvatske nogometne reprezentacije **Zlatko Dalić** pozvao je dva nova igrača na okupljanje *vatrenih* prije odlučujućih susreta protiv Latvije i Armenije. Prvi poziv u nacionalnu A vrstu dobili su **Martin Baturina** (*Dinamo*) i **Marco Pašalić** (*Rijeka*).

RUKOMET

Lokomotiva izborila skupinu Europske lige

Dvije pobjede protiv švicarskog predstavnika *Bruhla* (28:23, 25:20) osigurale su *Lokomotivi* mjesto među najboljim europskim ekipama ženskog rukometa. Nakon okončanja svih susreta kvalifikacijskog ciklusa bit će poznati i svi sudionici Europske lige.

POGLED S TRIBINA

Reprezentativna stanka

Posljednji kvalifikacijski prozor za nastup na sljedećem Europskom nogometnom prvenstvu u Njemačkoj 2024. godine na programu je od 16. do 21. studenoga. Hrvatsku očekuju dva izlučna susreta (18. studenoga u gostima protiv Latvije u 18 sati i 21. studenoga doma protiv Armenije u 20.45), a ovisno o rezultatima izravnog konkurenta Walesa znat će se tko je drugi iz ove skupine, pored Turske, izborio izravni plasman na EP. Za to vrijeme u nacionalnom prvenstvu (1. HNL) u tijeku je tzv. reprezentativna stanka i prvoligaške momčadi imaju priliku osvježiti svoje redove i dodatno se pripremiti za nastavak prvenstva. Ovoga puta, čini se iz viđenoga, stanka najviše godi *Dinamu*, a najmanje *Hajduku*. Naime, *bili* su s nekoliko pobjeda u velikom naletu i ponovno su vodeća momčad

šampionata, pa im ova prisilna »obustava rada« dolaži u nezgodno vrijeme. S druge strane, nakon nekoliko očajnih partija (poraza) aktualni prvak *Dinamo* je izbje-gao »minu« na Rujevici i ovaj »veliki bod« mu mnogo znači za uspostavu mira na Maksimiru. Pred *modrima* su preostali dueli u Konferencijskoj ligi (*Astana* i *Balkani*) u kojima im pobjede donose plasman u proljetni nastavak natjecanja, a konsolidacija snaga im je potrebna i za lov na odbjegli dvojac *Hajduk* i *Rijeku*.

Reprezentativna stanka će dobro doći i svim ostalim momčadima u 1. HNL, jer predstoji posljednji dio jesenske etape u kojemu je svaki bod važan za proljetni nastavak. Konkretno govoreći, momčadima iz samog vrha svaki bod je izuzetno važan, dok je onima u donjem domu još važniji. Prvenstvo se nastavlja susretima 16. kola koje je na programu od 24. studenoga, a kome će stanka više goditi, ostaje nam vidjeti.

D. P.

Umotvorine

- * Intuicija vidi bolje od očiju.
- * Za velikog čovjeka nema malih ljudi.
- * Ljudi su kao oči – vide sve, osim sebe.

Vicevi, šale...

Žali se muž ženi:

- Porezao sam ruku. Što da stavim na ranu?
- Stavi sat.
- Što će mi sat na rani?!
- Kažu da vrijeme liječi rane.

- Koliko si visoka?
- Ma ništa – 155!
- A teška?
- A to još manje – 125!

Mudrolije

- * Svi misle o promjeni svijeta, ali nitko ne misli o promjeni samoga sebe.
- * Ono što možeš spokojno prihvatiti više ne upravlja tobom.
- * Slabi ljudi se osvećuju, jaki ljudi praštaju, inteligentni ljudi samo ignoriraju.

Vremeplov – iz naše arhive

Divanim šokački, Monoštor, 2013.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Čerez krivi mož i nevin sradat

Tako bila tri salaša jedno nuz drugo. Tri salaša, a u njima tri gose – tri čudi. Prvi nikad nije našo dno od čaše, drugi volio nosit ruku u tuđem džepu, a treći poslu i gostu rad, pametan i čuvaran.

Jedne jeseni baš prid berbu kuruza pijandura uveče natovario kola žita i ode u suvaju. Oće čovik da je na zoru u suvaji, pa će se drugi dan ranije vratit. E, al svako dno vuče, a pijanduru najviše dno od čaše, pa nije dobro stigo do prve mijane, a on se privatio čaše. Kako se privatio tako se i zalipio.

Onaj komšija što je volio krast nado se tom, pa krenio za njim u potaji. I čim se smračilo, a on pijancovo žito baci na svoja kola i u-ju!

Drugi dan prid podne evo kući i pijanca, al ne smi kazat ni svojim čeljadima ni kom drugom šta se dogodilo. Di bi kazo da mu je žito nestalo ispid mijane dok se zapio već veli:

– Tušta je meljaja u suvaji, pa će naše brašno bit gotovo za koji dan.

Dotle će on koju noć natovarit iz ambara da čeljad ne vide, pa će otkasat do suvaje. Dobro je on smislio kako će pokrit svoju sramotu, al je i onaj kradljivi komšija smislio štogod. Neće on ostat dužan ni onom vridnom i čuvarnom komšiji. Pa da, di bi on pravio razliku među dobrim komšijama?! Od pijanca je ukro žito, pa se tako nastaro za godišnji kruz, a drugu noć će s njive onog drugog nabrat kuruza, pa će imat čime i ranjenike ugojit. Šta smislio to će i uradit, pa istrese žito iz pijancovi džakova i ajd s njima u kuruze.

Povo on i sinove, ta ne mož jabuka past dalje od grane, pa beru i začas napunili džakove. Ide to hitro kad se tuđe bere. E, al nije zabadavad onaj treći komšija i čuvaran i pametan! Zna on koga ima za komšiju i kakoj se sriči mož nadat kad kuruzi zrijaju. Zato je on svake noći sa sinovima vrebo i kad su lopovi već nabrali, pa pune džakove zametnili, a gazda poviče:

– Drž, ne daj! Udri, pucaj!

Kad su lopovi to čuli, a oni biž! Pobacali pune džakove, pa sve jedan priko drugog perjaše. Goso i njegovi sinovi odneli kuruze, pa se smiju:

– Bar da nam dođu svaku noć. Brez troška bi nam obrali, a i dobri džakova nam doneli!

Sutradan gledaju, a na džakovima žig pijanca. Domaćin oma istreso kuruze, pa s džakovima ajd kod pijanca.

– Komšija, jesu l ovo tvoji džakovi?

– Moji daborme! A otkud oni kod tebe?! – poviče pijanac, pa se oma maši za džakove.

– Otkud su kod mene to baš i ja oću da pitam, jel znaj da su u njima noćos bili kradeni kuruze, pa moji! Zbunili smo lopove, pa su i ostavili na njivi. Šta veliš na to?

Kad je pijanac to čuo, bacio džakove ko da se opeko od nji, pa veli:

– Hej, komšija, ovo baš bogame nisu moji džakovi!

– Znao sam ja to, samo sam tio bit ciguran. – nasmije se onaj i ode s džakovima.

A pijanac se zgurio, češe se po glavi i jedared će sam sebi:

– Čovče, čovče, dobro će bit manjivat se čaše! Neće to bit dobro ako ti ovom daješ zabadavad džakove za berbu kuruza, pa još i žito za kruz onima što mu zabadavad beru kuruze.

Pričao Blaško Bukvić, Mala Bosna
Bunjevačke narodne pripovitke, 1951.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Potrošito

Proradila stražnja soba. Kako se potrošilo lipo vrime tako smo zaboravili na klupčicu. Evo i danaske, majka mi u po jila kaziva kako mi zaboravila kazat da danaske dolazu baka Janja i druge, i da sam što nisu stigle. Dok je čekam u stražnje sobe sa još friškom-vrućom bundivarom, študiram dokle sam doguro. Ta kadgod su mi u škole tentali zbog divanisanja sa baka Janjom i drugama no sade mi već i koji učitelj kadgod zaustavi pa mi pita šta ja mislim o čemugod. Evo ulazlu i smišću se. Ta nisu se redovno ni smistile kad baka Janja onako što b' rekli s noga već počinje: »Čeljadi, Marne, dite moje, dragota noćaske ope nisam baš dobro spavala. Više nisam neg jesam. Ta vala i nisam. Študirala sam kako j' sve to odviše, odviše, friško prošlo. Ta ko da sam se juče rodila, vinčala, dicu porođivala, otrnila je, poženila i pudavala, posaranjivala dadu i majku, druge i o-ho-ho rodbine i sve šta još ni. Ta vala godin dana da ne spavam ne b' sve nabrojala. Ta potrošilo se vrime dok kažeš britva. I bome natrag nema već sam naprid. A naprid je, čeljadi moja, groblje. Ne b' ja tamo, čeljadi, al već se vrime potrošilo a bome i ja sam se potrošila da ne mogu kazat koliko. Ne marim ja sad ni umrit, al mi žo dicu ostavit. Voljila bi gledat kako rastu, od oni najstariji do najmlađi«. Gledim, slušam, sa' će se zagrcnit, oče joj se zasuzale. Vadi maramku pa je triše. Vidim da baš nikom ni sve jedno. Bom i mene drću zubi i trepam. Ope će baka Janja: »I skoro sve j' potrošito, skoro sve sam potrošila vrime. Malo čega mi žo, sve bi ope vala nanovo da mogu isto, sam da mi dragi Bog da«. Bože dragi, ka' su se svi počeli derat. Štucat, kijat. Niko ne može od prve maramku nač. I ne možu se sustavit. Bome i mene se odviše steškalo i ja u dreku. Vala strina Evča došla prva k sebe. Najmlađa je, pa j' njoj najmanje vrimena potrošito, mislim se. »Baka Janjo, čeljadi, baš baka Janja ima pravo. Sve tako friško prolazi, trošimo vrime ko da j' mufta. E, sam da nam ni ovog novijeg vrimena di smo se malo operjali svi od onog sirotinjskog života i demokratije što j' svakom dala rič, da kaže šta misli još bi bili ko zna koliko vikova unatrag«. Bome, svi stali, muva se vala čuje. Baka Marica kreće: »Evča, Evča ko drugi neg ti. Jest da ovaj put imaš i pravo u jednom. Jest da više nismo siromaški ko prija, lakše se živi, lakše se liči, i svi imamo lemuzine i mirakule što oru njive, siju i beru. Ne poljivamo iz kante bostane i na njiva. Ni svinjče čak ne moramo imat jel kokoš. Sve istina, al ova tvoja demokratija će nam ko kanda doć glave. Kako smo dobili rič da možemo kazat pa još zaokruživat i birat ko će vladat nama baš ne ide na bolj. Već na gor. Bome komugot se tu troši vrime, a ne ide naprid, pa čak i ne stoji u mistu al ima tu i oni koji trošu vrime baš, baš odviše za svoj buđelar«. Baka Manda objašnjava kako smo tušta vrimena potrošili al likove za razne bole nismo našli, lika protiv rata nismo našli; da j' zalud vrime potrošito, pa pita jel to sve zalud slučajno jel kogod vuče korist. Baka Tonka skoro uvik poslidnja naštudirala: »Eto, na zemlje smo vrimena potrošili, reda nismo napravili a išli bi na misec jel ko zna di. Ta mi ćemo se sa svima posvađat pa i one koje sretnemo na tom misecu međ sobom posvađat«. Češem se po glavi pa se mislim kako j' moje vrime još na početku i tribam pazit kako ga trošim.

U NEKOLIKO SLIKA

Vajštanski tradicijski svinjokolj u Šokačkoj kući

Kisela čorba

Kolinje, ili kako na somborskim salašima kažu *karbinje*, bio je nekada posao koji se planirao tjednima prije. Trebalo je dogovoriti datum, kako se on ne bi poklapao sa susjedima i rođacima koji će pomagati i kojima će se na isti način ta pomoć vratiti.

Nekoliko dana prije *karbinja* pripremali su se velike posude, kotlovi, *katlanke*, ukoliko je bilo potrebno posuđivali su se veliki astali za klanje, drvena *korta* za parenje svinja, oštrili noževi. Večer prije *karbinja* čistio se crni luk za krvavice i češnjak za kobasice. To je bio posao za žene.

Na nekadašnjim *karbinjama* nije bilo profesionalnih mesara već su sve radili domaćini i susjedi i rođaci koji su došli pomoći. Njima se nije plaćalo već se ta pomoć vraćala na isti način, a navečer kada se polazilo kućama svatko je dobio jednu manju kobasicu, malu krvavicu, malo čvaraka i mesa.

Na nekadašnjim *karbinjama* vodilo se računa da bude dovoljno hrane, pa se već ujutru čim bude prvog mesa i *džigerice* peklo meso za prvi obrok koji je bio obično oko 10-11 sati. Bila je to i mala pauza, jer su do tada polutke bile spremne za sječenje, a crijeva pripremljena za nadjev. Jedna od žena ostajala bi u kuhinji i mijesila kolačiće (krafne) koji su obično bili gotovi oko 12 sati.

Bez obzira koliko se svinja klalo, ruku je bilo toliko da je posao bio gotov za jedan dan. Dok se vani posao privodio kraju žene su unutra spremale večeru. Peklo se svježe meso, *džigerica* i kobasica. Na Bezdanskom putu za večeru se obvezno kuhala i kisela čorba s rajčicom. Kako je na večeri bilo i desetak i više ljudi, kuhao se veliki lonac, ali smo za naš KuHar mi ipak uzeli manju mjeru.

Kisela čorba može se kuhati i drugim danima, pa i nedjeljom za svečanu *užnu*, umjesto žute juhe. Najbolje paše kada se za *užnu* spremaju sarma ili filovana paprika.

Sastojci:

- oko 600 grama svinjskog mesa
- 5 litara vode
- oko pola kilograma mrkve
- jedan peršin
- jedan paštrnak
- jedna velika glavica luka prerezana na pola
- 2 češnja češnjaka
- desetak zrna krupnog papra
- 2 jušne žlice *vegete*
- sol po okusu
- 2 do 3 decilitra domaće kuhane rajčice
- dvije šake domaćih krpica (flekica)

Priprema:

Za kiselu čorbu na sitnije se nareže meso od rebara s malo hrskavice, krmendla, a može se dodati i malo mesa od plečke. Važno je da ne bude čisto meso, već da ima i kostiju, pa se uz meso s kostima može staviti i jedna kost. Doda se mrkva, peršin i paštrnak, te papar u zrnu, nalije mlaka voda i stavi da se kuha. Kod vrijenja juha će baciti pjenu (bjelančevine), ali se ona ne skida. Ostavi se da lagano ključa oko sat vremena i onda se dodaje sol, a u novije vrijeme biljni začim, obično *vegeta*, i ostavi se da i dalje lagano kuha oko dva sata.

Pri kraju kuhanja dodaje se kuhana rajčica i još se oko 20 minuta nastavi kuhanje. Ukoliko juha nije dovoljno slana, dodaje se još malo soli, nikako prije jer se dio tekućine ukuha, pa se može dogoditi da juha bude presoljena. Može se staviti i nekoliko grančica peršinovog lista, a nekada se taj busen vezao bijelim koncem kako bi se prije služenja mogao izvaditi iz

juhe. Može se oko pol sata prije služenja u juhu dodati i korijen od kupusa ili komadić cvjetače, koji će dodatno popraviti okus.

Na kraju se zaspnu krpice i kisela čorba je spremna za služenje, zajedno s mesom i povrćem, koje se ne odvaja. Jedino se, ukoliko su kuhani krupniji komadi, meso i povrće mogu malo usitniti.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenko vozila.

MILENIJUM OSIGURANJE

Vam je bliže nego ikada.

www.milos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:

www.radiomarija.rs

Ured: 024/600-099

[@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

[@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

Astra
Telekom

011 44 22 009

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.